Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...май 1921 оной ...н 21-һээ гарана. | № 128 (18451). | 1990 оной июниин 3, воскресени | Сэн 3 мүн.

Областной партийна XXXV конференци

...ПСС-эй ОБКОМОЙ НЭГЭДЭХИ СЕКРЕТАРЬ Л. В. ПОТАПОВАЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

...ба. Манай областной партийна организациин үмэнһөө баталагдан абтаха ёһотой эдэ дурадхалнуудай списогые обкомой комиссинууд конференциин үзэмжэдэ табиха юм.

Нүхэдүүд!

Политическэ талаар хүтэлбэрилгэһөө КПСС-эй арсалга парти доторой байдалые хубилгана, политическэ элдэб хэлбэрилнүүдэй дунда партиин программна зорилгонуудаа бэелүүлжэ, обществэ дотор түрүү үүргэез сахихын тула эхин эмхинүүд, партийна органууд шууд сэхэ ябуулгануудые хэхэ зэргэтэй.

Партийна ажабайдалда демократиие үргэдхэхэ, шухала эрхэнүүд болон үүргэ уялгануудые нютагуудта дамжуулхэ талаар съездын документнүүд үргэн ехэ хэмжээнүүдые бэелүүлхые хараална. Партийнэ ажабайдалда демократиие үргэдхэхэ гээшэ коммунистнүүдэй эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлхэ, бүхы партиие нэгэдүүлхэ гэһэн удхатай.

Нютагай шэнжээр партиие байгуулха, предприятинууд болон ажахынуудта партийна организацинуудые усадхаха гэһэн дурадхалнуудые зүбшөөхын аргагүй. Иимэ хубилалта партиин эб эе таһалха, үйлэдбэриин ба социально-экономическа зорилгонуудые шиидхэлгэдэ партийна үүргэ нүлөөе һуларуулха байна.

Партийна аппарадта доболгонууд бидэнэй һанаае мүн лэ зобооно. Мүнөө тэрэ дахинаа хубилгагдажа нилээд хороогдохо юм. Зүбшэн хэлсэлгын үедэ Улаан-Үдын горкомые болюулха, тиигэжэ райкомуудые сэхэ обкомой мэдэлдэ табиха дурадхалнууд оруулагдаа. Эдэ дурадхалнууд анхарал татана. Зүгөөр бидэ аппарадые хороохо, нарижуулан һайжаруулгада хайша хэрэгээр хандаха ёһогүйбди. Партийна ажал хэрэгүүдтэ аша үрэ ехэтэйгээр нүлөөлхэ, һунгагдадаг зургаануудта, эхин эмхинүүдтэ туһалха аргатай хүсэн түгэс байгууламжануудые тогтоохо гээшэ манай зорилго болоно.

Бидэнэй һанаа зобооһон үшөө нэгэ асуудал бии: зарим эхин эмхинүүд гэшүүнэй түлбэриие саг үргэлжэ түлэлгын хойноһоо хинахаяа болёо. КПСС-эй Устав соо хэлэгдээгүйшье һаань, гэшүүнэй түлбэриин ехэнхи хубиие өөһэдтөө үлөөдэг гү, али энэрхы сэдьхэлэй жасануудта оруулдаг байна. Улаан-Үдын авиапредприятиин, хүүргэ баридаг 34-дэхи отрядай, республиканска типографиин партийна организацинууд тэдэнэй тоодо ороно. Байгша оной нэгэдэхи кварталай дүнгүүдээр республикын 1370 коммунист гэшүүнэй түлбэриин талаар үри шэритэй үлэнхэй. Манайда иимэ байдал үшөө хэзээдэшье тохёолдоогүй юм. Парти дотор жаяг журам унагаахые зарим нүхэдэй хүсэһые эндэ ойлгонгүй байхын аргагүй. Партиин мүнгэ зөөриие үрижэ болохогүй. Энэ хадаа хэды гоё һайхан уряануудаар бэеэ далдалаашье һаа, КПСС-эй Уставые бүдүүлигээр хөзагайруулһан ябадал мүн.

Партийна ба ажахын хүтэлбэриин үүргэ уялгануудые амяарлалга мэтын тиимэ тон шухала гол ёһон партиин съездын документнүүд соо батадхагдана. Арадай ажахые сэхэ хүтэлбэрилхэ уялгануудһаа сүлөөлэгдэхэдөө, парти теоол болон ажал ябуулгануудай программые зохёолгодо, эмхидхэлэй ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ, партийна кадрова политика бэелүүлгэдэ, тэрэниие революционно ёһоор шэнэдхэхэ замда обществые нэгэдүүлхэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа, оролдолго хэшээлээ зорюулха байна.

Гэбэшье эндэ ойлгууламжын эрилтэ табиһан асуудалнуудшье бии. Үүргэ, уялгануудые амяарлалгын гол ёһые зарим нүхэд ойлгоходоо, партийна комитедүүд экономическа ажабайдалда огто хамааралсаха ёһогүй гэжэ тоолоно. Энэнь тон буруу. Бидэ засагай зургаануудай үүргэ, уялгануудые Соведүүдтэ дамжуулнабди. Гэбэшье энэнь парти гүрэнэй ажабайдалай энэ шухала талада үүргэ нүлөө үзүүлхэез болихо гэһэн удхатай бэшэ. Экономическа асуудалнуудһаа холодолго партида хүтэлбэрилхы түрүү хүсыень усадхаха байна.

Областной партийна организаци гүрэнэй ба ажахын зургаануудые һэлгэнгүй, социально-экономическа политика бүрилдүүлхэ, совет, ажахын зургаануудта хүдэлдэг коммунистнуудаар дамжуулан, нютагай партийна организацинуудаар дамжуулан, тэрэниие бэелүүлхэ уялгатай.

Мүнөө республика доторнай иимэ байдал тогтоогдонхой. Соведүүд засагай үүргэ уялгануудаа дүүрэн хэмжээгээрнь абабашье, мүнөө дээрээ тэдэниие муугаар бэелүүлнэ. Энэнь партийна органуудай үүргэ уялгануудаа хангалтагүй удаанаар дамжуулһанһаа бэшэ, харин Соведүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй, ажахын зургаануудай харюусалгаяа гүйсэд ойлгоогүй байһанһаа, унжагайрһанһаа арадай ажахын хүдэлмэридэ дутагдалнууд тохёолдоно.

Эндэ бидэ Соведүүдэй байгууламжые гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ уялгатайбди. Партийна органуудай һалбари һалбариин таһагуудай усадхагдаашье һаань, республикын арадай ажахын асуудалнууд үгы болоогүй ха юм даа. Совет байгуулалта, тодорхой хүнүүд эдэ бүхы зорилгонуудые гүйсэд бэелүүлхэ ёһотой.

Эгээл тиимэһээ нэн түрүүн республикын Министрнүүдэй Соведэй аппарадай, тэрэнэй түсэблэлгын-экономическа захиргаанай байгууламжануудые анхаралтайгаар хаража үзэхэ, найдамтай кадрнуудаар тэдэниие хангаха гэһэн асуудал табигдана. Бэелүүлэгдэжэ байһан экономическа реформын мүнөөнэй шатада партиин экономическа политикын үндэһэ һуурида табигдажа байһаниинь мэдээжэ. Эд хэрэглэмжын секторые үргэдхэхэ, аша үрэ багатай үйлэдбэринүүдые хороохо, хүдэлжэ байгаа предприятинуудые һэльбэн шэнэлхэ гээшэ иимэ байгууламжые хубилган шэнэдхэлгын шухала шэнжэнүүд болоно.

Гуримшуулагдадаг сүлөөтэ дэлгүүрэй харилсаануудта оролго экономическа реформын эшэ үндэһэн мүн. Гуримшуулагдадаг дэлгүүртэ шата шатаар орохо гэһэн правительствын программа табигданхай. Гүрэнэй сэнгүүдые, тиимэһээ дэлгүүрэй сэнгүүдые дээшэлүүлгэтэй нягта холбоотой эдэ хэмжээ ябуулганууд бүхы хүн зоной аша туһада хабаатай байна. Хараалагдаһан хэмжээнүүдые бэелүүлхэ, ажалшадай салин хүлһэндэ, стипендинүүдтэ, пенсинүүдтэ нэмэлтэ хэхэ хэрэгые эмхидхэхэ талаар тодо нарин хүдэлмэри ябуулха эрилтэ Соведүүдэй, министерствэнүүд болон албан зургаануудай урда табина. Бидэ хүнүүдтэ анхаралаа ехээр хандуулха ёһотойбди. Партийна организацинууд, Соведүүд, олониитэдэ мэдээсэлнүүдые тараадаг хэрэгсэлнүүд коллективүүдтэ, хүн зоной ажаһуудаг газарнуудта ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха уялгатай. Эдэ асуудалнуудаар ойлгогдоогүй юумэн огто байха ёһогүй.

Нүхэдүүд! Өөһэдөө өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын, өөһэдынгөө олоһон мүнгөөр өөһэдыгөө хангалгын гол ёһонуудта республикын ороолгодо бэлэдхэл хангалтагүй удаанаар ябуулагдажа байна. Энэ хэрэгтэ республикын, тэрэ тоодо Зүүн Сибириин нютагуудай арадай ажахын хангалтагүй байдалтай байһые хараадаа абангүй байжа болохогүй. Республикын социальна һалбариин олохон шухала үрэ дүнгүүд Россин Федерациин дундуур дүнгүүдһээ нилээд доошоо байна. Тэрэзнһээ гадна, экономико хүгжөөлгын зорилгонуудые шиидхэлгэ Байгал нуурай оршондо байгаалиие хамгаалгын хэмжээ ябуулгануудта хабаатай гаргашануудые нилээд өрөө хүшэр болгоно.

Арадай ажахые хүгжөөлгын хараа түсэбүүдые табихадаа, республика дээрэһээ мүнгэ һомололгогүйгөөр, юушье түйлажа шадахагүй байна. Имагтал өөһэдынгөө һомололгонуудай ашаар үйлэдбэриин, социальна ба экологическа асуудалнуудые шиидхэжэ шадахагүйл.

Областной партийна организациин социально-экономическа политика аша үрэ ехэтэй экономико байгуулха, арад зоной һуудал байдалые улам һайжаруулха, хүнүүдые социальна талаһаань хамгаалха, оршон тойронхи байгаалиие сахиха талаар шэглүүлэгдэхэ ёһотой.

Эдэ бүгэдэ зүндөө бэелүүлэгдэшэхэ юм гэжэ хэлэжэ болохогүй. Предприятинуудые мүнөөнэй оньһон техникээр зэбсэгжүүлхэ талаар, үйлэдбэриин хүсэнүүдые гүйсэд хэрэглэхэ талаар, хүдэлмэриин газар бүхэндэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар оролдосотой хүдэлмэри ябуулагдаха зэргэтэй. Манай бүхы орон дотор тохёолдожо байһан хүшэр хүндэ сагта зарим предприятинуудта, барилганууд дээрэ ажалай журамай муудажа байһаниинь хангалтагүй. Табан һарын дүнгүүдэй ёһоор, предприятинуудай дүрбэнэй нэгэ хубинь продукцяар хангаха хэлсээтэ уялгануудаа дүүргэбэгүй. Зарим колхоз, совхозуудта мал ажалай продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн доошолоо, адууһа мал олоор гарзална. Манай урда табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхын тула участок бүхэндэ, хүдэлмэриин газар бүхэндэ эршэмтэй ажал ябуулагдаха зэргэтэй гэжэ үшөө дахин тэмдэглэхые хүсэнэб.

Нүхэдүүд! XXVIII съездын үзэмжэдэ табигдаха КПСС-эй Центральна Комитедэй документнүүд соо манай ажал ябуулгын үзэл сурталай хараа шэглэлнүүд тодорхойлогдоо. Маркс, Энгельс болон Ленинэй материалис үзэл сурталда, диалектическэ захяа заабарида зохёохы ёһоор хандаха, үнэн сэхэ байха тодорхойлолгонуудые харанабди.

Манай түүхын, дэлхэйн ажал ябуулгын баялигууд, ниитэ хүн түрэлтэнэй үнэтэ шухаг зүйлнүүд болохо бүхы ашатай туһатай юумэндэ түшэглэнгүй, социализмые шэнэдхэжэ, тэрэниие шэнэ шэнжэ шанартай болгожо шадахагүй байнабди.

Мүнөө үзэл сурталай хүдэлмэридэ хуушанай ойлгомжонууд, арга онолнууд үшөөл булижа байһаар. Хуушарһан ойлгомжонуудые усадхалга үшөөл удаанаар зайсуулагдана. Партиин теори болон политикые баруунайшье, зүүнэйшье талаһаа хатуу шангаар шүүмжэлхэ ушарнууд үзэгдэнэ. Энэнь зарим коммунистнуудай һанал бодолые төөрюулнэ, зүрхэ сэдьхэлыень хүлгүүлнэ.

Эдэ бүгэдэ үзэл сурталай хүдэлмэриие улам эршэдхэхэ, тэрэнэй ашаг үрые эрид дээшэлүүлхэ эрилтэ табина. Хүн бүхэнтэй хөөрэлдэжэ, ойлгуулаад лэ байгаа һаа, хүдэлмэрээ ондоо шэнжэ шанартай болгобол, энээниие түйлажа болоно. Мүнөө элдэб хараа бодолнуудые зэргэсүүлэн сасуулангүй, үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдые үүдхэнгүй, энэ хүдэлмэри ябуулжа шадахагүй байнабди.

Һүүлэй үедэ срон доторнай ниитын-политическэ али бүхы эмхинүүд байгуулагдаа — социал-реформистнүүд, популистнууд, национал-экстремистнүүд, үнгэрхэдөө монархистнууд бии болоо. Сэхыень хэлэхэдэ, манай республика дотор эдэ бүгэдэ бии гэхын аргагүй, гэбэшье иимэ үзэл бодол баримталдаг зарим хүнүүд бии. Тэдэнэр тушаа ямараар хандадаг байһанаа тодорхойлхо шухала. Заримантайнь арсалдажа, үгэ буляалдажа, мүн хубилган шэнэдхэлгын харгы замуудта өөһэдын хараа бодолнуудые элирхэйлжэ болоно.

Гэбэшье социализмда зүрюу харша үзэл бодол нэбтэрүүлэгшэдтэй, гажа буруу суртал һургаалкуудые баримталагшадтай, партиин үзэл сурталай-теоретическэ ба эмхидхэлэй үндэһэ һуурииие буруушаадаг, тэрэнэй нэгэдэлые таһалдаг партиин зарим гэшүүдэй ябуулгануудтай эбсэжэ шадахагүй байнабди. «Гүнзэгы бата үндэһэ һуури дээрэ нэгэдэлгын түлөө» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай Нэмэл бэшэг соо энээн тухай сэхэ хэлэгдээ.

Манай партийна эгээл шухала зорилгонуудай нэгэн болохо интернациональна ба патриотическа хүмүүжүүлгэ тухай партийна организацинуудай хододоо һанажа ябаха гээшэ шухала удха шанартай. Буряад орон дотор ажаһуудаг бүхы арадуудай хани барисаан хадаа олон үндэһэ яһатанһаа бүридэдэг манай республикын эбтэй эетэй бүлын үндэһэ һуури болоно. Энэ хадаа арюун һайхан сэдьхэл бодолой, социальна этигэл найдалай үндэһэ һуури хододоо болодог гээшэ. Тэдэ ёһо заншалнуудые бидэ сахиха, арьбадхаха уялгатайбди.

Шэнэ зорилгонуудһаа уламжалан, үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй болон эдэбхитэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ, тэдэнэй һуудал байдалые улам һайжаруулха зорилго областной партийна организациин урда табигдана. Энэ хүдэлмэридэ ёһын тэдысэ хандажа болохогүй. Партиин теориин ба политикын үнэн зүбые тодо хурсаар харуулха гээшэ үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй гол зорилго мүн.

Партийна комитедүүд гүнзэгы эрдэм мэдэрэлтэй, марксистско-ленинскэ һуралсалай үнэн зүбтэ бата этигэлтэй, олониитэтэй харилсаа холбоо тогтоожо, тэдэниие ойлгуулжа шададаг хүнүүдые бэлдэжэ, энэ хүдэлмэридэ элсүүлэн хабаадуулха уялгатай.

Баян дүй дүршэлтэй пропагандистнууд манайда олон. Тэдэниие оложо, үзэл сурталай шухала участогуудые, тэрэ тоодо партийна комитедүүдэй аппарадуудта энэ шухала ажал ябуулгые зоримгойгоор даалгаха шухала.

Таанадай танилсаад байһан КПСС-эй обкомой элидхэлдэ нэмэхые хүсэһэн бүхы юумэмни иимэл ха даа.

СССР-эй Верховно Соведэй

гурбадахи сесси

ШЭНЭДХЭЛГЫН АША ТУҺАДА ХЭРЭГЛЭГДЭХЭ ХУУЛИ

Дэлгүүрэй харилсаануудта шэлжэн оролгын эрхэ байдалда предприятинуудай бэеэ даанхай байдалые горитойгоор үргэдхэхэ бодол «Социалис предприяти тухай» Хуулиин проектын гол шэглэл болоно. Июниин 1-дэ А. И. Лукьяновай түрүүлэлгэ доро үнгэрһэн палатануудай хамтын заседани дээрэ СССР-эй Верховно Соведэй гэшүүд тус проектые хоёрдохёо хаража үзэбэ.

«СССР-тэхи предприятинууд тухай» Хуулиин проектые (тэрэнэй шэнэ нэрэнь иимэ) түрүүшээр зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлдэ һара хахадай туршада хүдэлмэриин бүлэг һайса хүдэлһэн байгаа. Депутадуудай 700 гаран ажаглалтанууд, дурадхалнууд, заһабаринууд хаража үзэгдөө. ВЦСПС-тэ ба һалбариин профсоюзуудта, Москвагай, Ленинградай, Новосибирскын, бусад городуудай промышленна предприятинуудта, нэгэдэлнүүдтэ тэрэ үшөө дахин хаража үзэгдэһэн байна. Һалбаринуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн үнгэргэгдөө һэн.

Дурадхагдаһан Хуулиин проектые сэгнэхэ зуураа, тэрээндэ горитой хубилалтанууд оруулагдаа юм гэжэ промышленностиин хүгжэлтын элшэ хүсэнэй, техникын ба технологиин асуудалнуудаар парламентска комиссиин түрүүлэгшын орлогшо Б. Г. Васильев онсолон тэмдэглэбэ. Энэнь үнэхөөрөөшье зүб. Жэшээнь, зөөриин түхэл янзануудһаа болон ажахы эрхилэлгын гуримуудһаа дулдыдуулан, предприятинуудай түхэл янзанууд тодорхойлогдоо. Предприятиин уставай тайлбари үргэдхэгдөө. Хүтэлбэридэ хабаатай зарим статьянууд болюулагдаһан байна. Ажалша коллективүүдэй үүргэ нилээн дээшэлүүлэгдээ.

Гүрэнэй захил тухай хэлэхэ болоо һаа, хэлсээнэй үндэһөөр, хуулиин актнуудаар тодорхойлогдоһон гуримаар предприятинууд хүдэлмэри хэхэ, гүрэнэй хэрэглэмжэдэ продукци үшаахa гэжэ хараалһан вариант баталан абтаһан байна. Дэлгүүр дээрэ үлэмжэ булюу байдалтай предприятинуудай продукци гүрэнэй зүгһөө гуримшуулагдаха болоно. Олохон депутадуудай дурадхалнуудаар предприятиин социальна ажал ябуулга тухай шэнэ статья нэмээгдэһэн байгаа. Зөөри тухай хуулитай, парламентын баталан абаһан бусад документнүүдтэй тус Хуулиие зохилдуулан тааруулхын тула бүхы статьянуудаар редакционно заһабаринуудай оруулагдаһаниинь баһал шухала.

Тус проектые баталха дурадхал СССР-эй арадай депутат С. И. Новотный оруулһан байна. Сибириин томо предприятиин — «Адрон» НПО-гой гой генеральна директорэй хэлэһэн һанамжые депутадууд дэмжэжэ, Хуулиин проектын статья бүхэнэй түлөө дуугаа үгэбэ.

Теэд проектын бүлэг юрэнхы дүрим, заримдаа абзац бүхэниие зүбшэн хэлсэхэ үедэ шэнэ асуудалнууд ба шэнэ ажаглалтанууд гараһан байна. Энэ проектдэ иимэ наринаар хандаһаниинь үндэһэ баримтатай ааб даа. Түсэблэлгын-дэлгүүрэй гуримда экономикын оруулагдаха болоходо, предприяти тухай Хуулиин шэнэ проектын удха шанар үшөө дээшэлнэ ха юм. Үгэ хэлэһэн олохон хүнүүд хүдэлмэриингөө дүй дүршэлдэ түшэглэһэн, ажалша коллективүүдтэ тон шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ гарадаг бэрхэшээлнүүдые хараада абаһан байна.

Шэнэ эрхэ байдалда предприятиин ажал ябуулгые гуримшуулһан дүримүүдые документ соо бүри тодоор харуулха оролдолго гаргаа. Жэшээнь, эд хэрэглэгшэдэй дэлгүүрые хангаха шэглэлтэйгээр тэрэ хүдэлхэ, һайн дуранай ба конкурсно үндэһөөр гүрэнэй захил тогтоогдохо болоно. Хэлсээнэй гуримаар хүтэлбэриин зургаануудтай харилсаа бэелүүлэгдэхэ, облигацинуудые, акцинуудые гаргажа, хабаадуулагдаха мүнгэн зөөриие хэрэглэхэ гурим хэрэглэгдэхэ. Шэнэ предприятинуудые байгуулха талаар коллективүүдэй эрхэнүүд үргэдхэгдөө.

Тус Хуулиие мүнөө баталан абаад, жэл тухайтай болоод байхада, тэрээндэ дахин бусахые дурадхаһан үгэ хэлэгшын һанамжые депутадууд хараада абаба.

Предприятиин хүтэлбэрилэгшые, бусад тушаалта нюурнуудые томилхо ба сүлөөлхэ тухай хоёрдохи Хуулиин проект тушаа депутадууд хүлеэгдээгүй шиидхэбэри абаба. Бэеэ даанхай хуули болгон амяарлахагүй, харин «СССР-тэхи предприятинууд тухай» Хуули соо тэрэниие хараада абаха. Хүтэлбэрилэгшэдые томилхо талаар һанамжануудыень хараада абахыень депутадуудые гүйһан ажалша коллективүүдэй телеграммануудые түрүүлэгшээр һуугша уншаба. Гол асуудалнуудаар хүдэлмэрилэгшэдэй болон парламентаринуудай һанамжанууд адли гэжэ элирээ.

Сесси дээрэ «Союз» бүлэгэй тарааһан «Арадай нэгэн һаналай түлөө» хандалгые олохон депутадууд дэмжэбэ. Орон дотор социально-экономическа, мүн ниитын-политическэ талаар хүшэр хүндэ байдалай тохёолдоошье һаань, хубилган шэнэдхэлгын жэлнүүдтэ манай общество ехэ юумэ мэдэхэ болоо. Бидэ бүхы юумые үнэн руунь хэлэхэ аргатай болообди. Энэмнай үнэн зүб шиидхэбэринүүдэй эрхэ нүхэсэл болоно. Гуримшуулагдадаг дэлгүүртэ шэлжэн орохо хараанууд хадаа иимэ шиидхэбэри болоно. Бүхы ороной нягта жагсаалтай байха гээшэ шэнэ замаар һаадгүйгөөр дабшаха гол эрхэ нүхэсэл мүн.

Нацинууд хоорондын хёмороо зүришэлдөөнүүдые болюулха, политическэ шанга байдалые һүжэрөөхэгүй гээшэ айхабтар шухала. Арадуудай эбтэй эетэй байлга обществые, ороние социальна ба политическэ али болохо хойшолонгуудһаа зайсуулжа шадаха.

Понедельнигтэ, июниин 4-дэ, Верховно Соведэй гэшүүд пленарна заседанида сугларжа, Хуулиин проектые зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлүүлхэ.

(ТАСС).

...н СОВЕТ ФЕДЕРАТИВНА СОЦИАЛИС ...БЛИКЫН АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ

СЪЕЗДЫН ТОГТООЛ

...эр Б. М. Исаевые РСФСР-эй ...вно Соведэй Түрүүлэгшын ...логшоор һунгаха тухай

...й Арадай депутадуудай съезд иигэжэ **тогтообо:** ...Борис Михайловичые РСФСР-эй Верховно Сове... ...лэгшын орлогшоор һунгаха.

...й Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ **Б. Н. ЕЛЬЦИН.**

Кремль.
...й июниин 1.

...н СОВЕТ ФЕДЕРАТИВНА СОЦИАЛИС ...БЛИКЫН АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ

СЪЕЗДЫН ТОГТООЛ

...эр С. П. Горячевае РСФСР-эй ...вно Соведэй Түрүүлэгшын ...логшоор һунгаха тухай

...й Арадай депутадуудай съезд иигэжэ **тогтообо:** ...орячева Светлана Петровнае РСФСР-эй Верховно ...рүүлэгшын орлогшоор һунгаха.

...й Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ **Б. Н. ЕЛЬЦИН.**

Кремль.
...й июниин 1.

РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съезд

ҺУНГАЛТА БОЛОЖО ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР...

Июниин 1-дэ РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съездын үглөөнэй заседани республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшые ба орлогшонорые һунгалгын дүнгүүдые соносхолгоор эхилбэ. Тоололгын комиссиин протоколнууд соносхогдоно. Дуугаа үгэлгын дүнгүүд иимэ:

нэгэдэхи орлогшын тушаалда дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай нэгэниинь һунгагдахын тулада хэрэгтэй 531 дуу абабагүй: КПСС-эй ЦК-гай таһагай секторые даагша Р. Г. Абдулатиповай түлөө — 370, Татаарай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ Р. С. Мухамадиевай түлөө — 149, Хакасай хэлэнэй, литературын ба түүхын эрдэм шэнжэлгын институдай ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ В. Н. Штыгашовай түлөө — 351 хүн дуугаа үгэһэн байба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын гурбан орлогшонорой тушаалнуудта дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай дундаһаа нэгэдэхи шатада Челябинскын облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Б. М. Исаев** гансаараа һунгагдаа. (590 хүн дуугаа үгөө).

Бусад кандидадууд хэрэгтэй дуу абажа шадаагүй: Кемеровскэ областьһоо Врачнарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ гүрэнэй институдай кафедрые даагша Б. А. Денисенко — 205 дуу, Ульяновскһаа эрдэм шэнжэлгын «Марс» институдай юрист В. А. Домнина — 12; Түсэблэлгын талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй дэргэдэхи экономическа эрдэм шэнжэлгын институдай таһагые даагша Т. И. Корягина — 208; Кабардино-Балкарай университедэй кафедрые даагша А. К. Микитаев—202; КПСС-эй Ханты-Мансиин округкомой нэгэдэхи секретарь В. А. Чурилов — 110; Профсоюзуудай Хойто-Осетиин областной соведэй түрүүлэгшэ К. М. Деев — 65; Москвагай университедэй лабораториие даагша С. М. Шахрай—400; Ленинградай облсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Ю. Ф. Яров — 423 дуу абаһан байба. Б. А. Денисенко кандидатураяа болюулаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшые һунгаха талаар дахин дуугаа үгэхын тула кандидадуудай списогто Р. Г. Абдулатиповые, В. Н. Штыгашовые оруулха шиидхэбэри съезд баталан абаба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Н. Ельцинэй дурадхалаар Приморинн байгаали хамгаалгын талаар районууд хоорондын прокуратурын прокурор С. П. Горячева кандидадуудай списогто баһал оруулагдаба. Депутадууд энэ дурадхалые баталба. РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын хоёр орлогшые һунгаха талаар дахинаа дуугаа үгэлгын списогто съездын шиидхэбэреэр **С. П. Горячева, Т. И. Корягина, С. М. Шахрай ба Ю. Ф. Яров** гэгшэд оруулагдаба.

Дуугаа үгэлгын хоёрдохи шатые үнгэргэлгэдэ бэлдэхын тула тоололгын комисси хэдэн час эриһэн байгаа. Съездын хоёр долоон хоног хүдэлхэ үедэ сугларһан «үри шэриие» депутадууд хүсэлдүүлжэ эхилээ. Үгэ хэлэхын тула бэшүүлхэ гурим тухай саг зуурын регламентын статьяе нэн түрүүн баталха хэрэгтэй байба.

Дуугаа үгэжэ эхилхэдэнь, депутадуудай шиидхэбэри гаргаха эрхэтэй тоо хүрэбэгүй. Энэнь депутадуудай дура гутааба. Үгы байһан хүн бүхэн амяараа дуугаа үгэхэ, харин тэрэнэй дүнгүүдые съездын бюллетень соо толилхо шиидхэбэри абтаба.

Кремлиин Ехэ ордонгой коридорнууд, бусад таһалгануудта дуугаа үгэхые депутадуудые уряалһанай һүүлдэ депутадууд сугларжа, саг зуурын регламентын статья баталагдаба.

Удаань депутадууд РСФСР-эй гүрэнэй бэеэ даанхай байдал тухай декларациин проектые зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ. Тэрэниие бэлдэхэ талаар комиссиин түрүүлэгшэ **О. И. Тиунов** үгэ хэлэхэдээ, республикын Верховно Соведэй Президиумэй зүгһөө, мүн хэдэн бүлэгүүдһээ, зарим депутадуудһаа ороһон табан проектын үг удхые хараада абан, тус документ зохёогдоо юм гэжэ тэмдэглэбэ. Эдэ бүлэгүүдэй түлөөлэгшэд комиссиин хүдэлмэридэ хабаадаһан, эрдэмтэд-юристнүүд уригдаһан байна.

Проект соо найруулагдаһан гол ёһонуудые хаража үзэхэ зуураа, тус документ РСФСР-эй шэнэ Конституциие зохёохо, ССР Союзтай Россин Федерациин хэлсээтэ харилсаануудые шэнэлхэ, республиканска хуулиие нарижуулха талаар үндэһэ һуури болохо зэргэтэй гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэбэ. Республикын политическэ, экономическа, хуулиин бэеэ даанхай байдал, мүн, шэнэдхэгдэһэн Федерациин бүридэлдэ тэрэнэй адли тэгшэ эрхэтэй байлгые лаб хангаха тухай хэлэгдэнэ.

Автономито республикануудай, автономито областьнууд болон автономито округуудай газар дээрэ РСФСР-эй мэдэлдэ һайн дураараа дамжуулһан этигэмжэ түлөөлэлгэнүүдһээ бэшэ гүрэнэй засаг дүүрэнээр бэелүүлэгдэхэ бодол проект соо элирхэйлэгдэнхэй.

РСФСР-эй гүрэнэй бэеэ даанхай байдал тухай декларациин проектһээ гадна үшөө хэдэн документнүүд бэлдэгдэнэ. Һүүлдэ депутадуудай үзэмжэдэ табигдаха юм гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ. Жэшээлбэл, арадай засагай арга оньһон тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэнэ. Шэнэ союзна хэлсээнэй талаар комисси хүдэлнэ.

Декларациин проектые зүбшэн хэлсэхэ үедэ депутадууд документын зарим пунктнуудаар шүүмжэлхы хэдэ хэдэн ажаглалтануудые хэлэбэ. Олон бүтэмжэтэй дурадхалнууд проектдэ нэмээгдээ. Гүйсөөжэ хэхын тула редакционно комиссида тэрэниие бусааха, понедельнигтэ съезд дээрэ зүбшэн хэлсэхэ гэжэ депутадууд шиидхэбэ.

Забһарлалгын үедэ Георгиевско зал соо дуугаа үгэлгэ үнгэргэгдэбэ. РСФСР-эй Верховно Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшые ба хоёр орлогшонорые һунгаха талаар нюусаар дуугаа үгэлгын дүнгүүд съездын үдэшын заседани дээрэ соносхогдоһон байна.

Тоололгын комиссиин түрүүлэгшэ **Ю. С. Сидоренкын** мэдээсэһэнэй ёһоор, нэгэдэхи орлогшын тушаалда дэбжүүлэгдэһэн хоёр кандидадай нэгэнииньшье хэрэгтэй дуу абажа шадаагүй. (Р. Г. Абдулатиповай түлөө—425, В. Н. Штыгашовай түлөө—266).

Дуугаа үгэлгын эсэстэ РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын орлогшоор **С. П. Горячева** һунгагдаба. Тэрэнэй түлөө 587 депутат дуугаа үгэһэн байба. Үшөө нэгэ орлогшын тушаал дахин сүлөө үлэбэ. (С. М. Шахрайн түлөө — 404, Ю. Ф. Яровай түлөө — 486).

Съезд тоололгын комиссиин протоколнуудые баталба.

Съезд дээрэ Эстониин делегаци байлсана гэжэ түрүүлэгшээр һуугша соносхобо. Тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэ, республикын Верховно Соведэй спикерэй орлогшо, СССР-эй арадай депутат М. Й. Лауристин депутадуудта амаршалгын үгэнүүдтэйгээр хандажа, амжалтатайгаар хүдэлхыень хүсэбэ. РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съездэ Эстониин Верховно Соведэй эльгээһэн хандалгые тэрэ дамжуулаа.

Июниин 4-дэ съезд хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлхэ.

КПСС-эй ЦК-гай Платформын болон партиин

Уставай проектнүүдые зүбшэн хэлсэнэбди

ҺАНАМЖАНУУДААРАА ХУБААЛДАНАБ

Манай совхозой партийна организациин суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Платформын ба партиин Уставай проектнүүд, мүн тиихэдэ ороной бүхы коммунистнуудта хандаһан бэшэг тухай хөөрэлдөөн болоо һэн. Партиин райком болон бусад эмхинүүдэй аппарадуудые бага, үсөөн хүнүүдтэй болгохо тухайшье хэлэгдэһэн байха.

Партийна организацинуудай суглаан дээрэ хэлэгдэһэн асуудалнуудые хаража үзэхэ болоо һаа, һараһаа һара, жэлһээ жэл бүри нэгэл адли асуудалнууд зүбшэн хэлсэлгэдэ тэбигдаһан байдаг. Тиихэтэй хамта, суглаанай тогтоол соо оруулагдаһан зүйлнүүд тэнгэриһээ абтаһан шэнгеэр һанагдаха юм. Тэдэмнай, нэгэдэхеэр, ажабайдалтай холбоогүй байхаһаа гадна, хоёрдохёор, али зэргээр дүүргэгдэһэн тухайнь хэндэшье хэлэгдэдэггүй байна.

Һүүлэй үедэ парти тухай, мүн тэрэнэй хүдэлмэриие шүүмжэлһэн үгэнүүд яһала хэлэгдэдэг болоо гээшэ ааб даа. Хубилган шэнэдхэлгые үүсхэн эмхидхэһэн, эхилһэн манай партиин хүсэ шадал ехэ. Нэгэ хүндэ шүтэлгын ба хүгжэлтын зогсонги үе сагай дутагдалнуудые яажа усадхаха тухай үүсхэл хэн гарганаб? Манай парти ба тэрэнэй Центральна Комитет бэшэ гү? Иимэ парти хүсэ шадал оложо, хубилган шэнэдхэлгээр хараалагдаһан зорилгонуудаа бэелүүлхэ аргатай, шадалтай. Эдэ бүгэдые мартахын аргагүй. Гушан долоодохи оной хара хирээгэй хаагалаан соогуур олон эрхим гэшүүдээ алдаһан манай парти Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн соогуур үшөө хатуужан, үзэл сурталаа бүхижүүлэн гараа. Дайнай һүүлэй жэлнүүд ямар хүндэ хүшэр байгаа гээшэб? Тэрэ үедэ түрүүшүүлэй зэргэдэ хэд ябааб? Коммунистнууд бэшэ гү? Иимэ парти ямаршье бэрхэшээлнүүдые дабажа гараха шадалтай. Энээндэнь бидэ этигэнэбди, этигэхэшье ёһотойбди.

Партиин гэшүүдэй харюусалгыень дээшэлүүлхэ тухай мүнөө үедэ яһала хэлэгдэдэг болонхой. Нэгэ зарим коммунистнууд парти тухай шүүмжэлхы удхатай үгэ ехээр хэлээд, өөрынгөө хүдэлмэридэ хүсэд сэгнэлтэ үгэнэгүй. Заримдаа партиин Программа болон Уставые хазагайруулхаяашье һэдэнэ. Тиимэ ябадалтай эбсэхын аргагүй. Мүн тиихэдэ дарга ноёной абари зантай, дээгүүр һанаатайшье партиин гэшүүд бии. Тиимэ хүнүүд манай партида һайниие хүргэнэгүй, тэдэнэрые өөрынгөө зүргэнүүдһээ гаргаа һаамнай, ехэл һайн байха бэлэй.

Мүнөө сагта Советүүдэй засагай үүргые дээшэлүүлхэ тухай яһала хэлэгдэнэ. Энэ талаар хэмжээнүүдшье абтана. Гэбэшье совет эмхинүүдтэ хүдэлжэ ябаһан коммунистнуудай үшөөл эдэбхи үүсхэлгүйгөөр хүдэлнэ. Зарим ушарта партиин райкомой аппарадта хүдэлжэ ябаһан, өөрыгөө тиимэшье һайн, эрхим талаһаа харуулжа шадаагүй хүнүүд совет эмхинүүдтэ хүдэлхөөр зууршалагдана, һунгагдана ха юм. Энэмнай һайшаалтай хэрэг бэшэ. Иимэ ушар манай Хориин райондо болоһон байна. Дарганарые нэгэ һандалиһаань нүгөөдэнь һуулгахада, ямар туһа болохоб даа?

Өөрыгөө һайн талаһаа харуулжа үрдеэгүй партиимнай райкомой таһагуудые даагшанар нэгэ мэдэхэдэш, совет эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд болоһон байдаг. Энэ хэндэшье хэрэггүй, «холын харгыгүй» дүй дүршэлтэй хахасахал хэрэгтэй гээд һанагдана.

КПСС-эй ЦК-гай Платформын болон партиин Уставай проектнүүдые уншажа байхадаа, манда эдэбхи үүсхэлтэй, урагшаа һанаатай коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүд үсөөн бэшэ, тиимэһээ үйлэдбэриингөө элдэб һалбаринууд дээрэ харюусалгатай тушаалда залуушуулые эдэбхитэйгээр дэбжүүлхэ хэрэгтэй гэһэн бодолдоо дахинаа абтаба гээшэб. Бидэнэй, хуушанай коммунистнуудай, найдаха, түшэхэ халаамнай үйлэдбэри дээрэ хүдэлжэ ябаһан залуушуулай дундаһаа урган гарана бэшэ аал?!

П. БАЙБОРОДИН,
ажалай болон дайнай ветеран, партиин гэшүүн.

СЭЛЭНГЭҺЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ:

ЭД БАРАА ГАРГАДАГ БОЛОБО

Һүүлэй жэлнүүдтэ районой промышленна олонхи предприятинууд арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилэн гаргадаг боложо байна. Томо предприятинууд иимэ продукци бүтээхэдээ, ехэ ашаг олзо абаашьегүй һаа, энэнь хүн зондо туһатай байна ха юм. Районой предприятинуудай гаргадаг эд бараан нютагай зондо һайшаагдажа, үргэнөөр худалдан абтана.

Холбоолжоной шулуун нүүрһэнэй уурхайн коллектив мүн лэ арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргадаг болонхой. Тэдэнэр автомашинын гараж, үүдэ, сонхын рама, суурга болон бусад продукци бүтээн гаргана. Мүн предприятинуудай захилаар элдэб түхеэрэлгэнүүдые заһабарилна, түлеэһэтэй хангалга үзүүлнэ. Тиигэжэ энэ талаар түсэбтэ даабаринуудаа урагшатайгаар дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, байгша оной эхинһээ арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа бүтээн гаргаха даабарияа 160 процент дүүргэжэ, 5,6 мянган түхэригэй олзо оршо абаа.

Уурхайн коллектив саашадаа эд бараа улам элбэгээр гаргажа, ашаг олзо ехээр абахын тула нөөсэ, арга боломжонуудые элирүүлхэ зорилготой.

ҺЭЛЬБЭН ШЭНЭДХЭГДЭНЭ

Новоселенгинскын эдеэ хоолой комбинадай коллектив һайн шанартай элдэб янзын продукци элбэгээр үйлэдбэрилэн гаргаха зорилготой юм. Энэ зорилгоёо урагшатайгаар дүүргэхын тула хуушарһан түхеэрэлгэнүүдые һэльбэн шэнэлхэ хүдэлмэри хэнэ. Мүнөө үедэ майонез үйлэдбэрилхэ лини һэльбэгдэжэ байна. «Бурятскагропромсоюзай» мэргэжэлтэд ерэжэ, һэрюун унда юулэхэ лини тодхожо эхилээ. Анхан пиво юулэдэг лини хэрэглэн, һэрюун унда амһарталдаг байгаа. Тиигэжэ һэрюун унданай шанар муу байһан юм. Мүн һайн шанартай квас үйлэдбэрилхэ арга боломжо олдоо. Тиин зунай үедэ хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэ хүсэд хангамаар һэрюун унда ехээр үйлэдбэрилхэ юм.

ГАБЬЯАТА ШАХТЕР

«Гусиноозерская» шахтада ажалай олон ветеранууд хүдэлдэг юм. Буряадай АССР-эй габьяата шахтёр Григорий Ильич Каленых эндэ гуша һайса гаран жэлэй туршада ажаллажа байна. Эдэ он жэлнүүдэй туршада тэрэнэй малтаһан шулуун нүүрһэ тоолохо болоо һаа, нилээн ехэ болохо.

Мүнөө Г. И. Калёных шахтын заһабарилгын - механическа участогта бригадираар хүдэлнэ. Тэдэнэр нүүрһэ малтадаг оньһон түхеэрэлгэнүүдые хабсаргадаг, заһабаридаг юм. Олон жэлэй туршада нүүрһэ малтадаг түхеэрэлгэнүүдые ашаглажа, баян дүршэл шадабаритай болоһон Григорий Ильич хабсаргаха, заһабарилхадаа бэрхэ болонхой. Тэрэ шахтын эрхим урлан нарижуулагшадай тоодо ороно. Сүг хүдэлдэг нүхэдтэеэ үнгэрэгшэ жэлдэ урлан нарижуулгын нэгэ дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ һэн. Мүнөө энэ дурадхалынь ороной шахтануудта үргэнөөр хэрэглэгдэжэ эхилээ.

Шахтын ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Предприятиин ажалша коллективэй соведэй түрүүлэгшын орлогшоор һунгагдажа, үйлэдбэриин, социальна асуудалнуудые шиидхэлсэнэ.

Н. ДАНДАРОВА.

Мүнөө үедэ орон доторнай хүн зоноо һайн шанартай, олон зүйлэй эдеэ хоолоор дүүрэнээр хангахаһаа шухала зорилго үгы ха. Тусхайлбал, аграрна политикын алдуу эндүүһээ уламжалан, ороноймнай экономико тон ехэ гээгдэлдэ орожо, экологиин талаар хүсэлдүүлэшэгүй хохидол ушаруулагдаад байна.

Совет засагай байгуулагдаһаар 72 жэлэй туршада таряашан гээшэмнай газарһаа холодуулагдажа, элдүүрилжэ, баян ургаса абажа байһан газарайнгаа ёһотой эзэн болохо мэдэрэлгүй гэхэ гү, али ямаршье юумэндээ эзэн бэшэ болоходоо арьбадхаха, алмахын түлөө оролдохоёо болижо, хэһэн ажалайнгаа дүнгүүдээр омогорхохоёо болишоо. Үнэн дээрээ бидэ ниитын, хамтын зөөри гээшэ юун бэ гэжэ һайн ойлгоногүйбди. Сэхыень хэлэбэл, хүнүүд энээниие хэнэйшье бэшэ гэлсэдэг байна. Гэбэшье энэ зөөри эзэтэй. Ниитын гээ һаа, манай орон дотор ажаһуужа байһан 280 миллион хүнэй байжа болохо. Теэд эдэмнай баһал өөрын зөөри болгохо эрхэгүйл. Хамтын гээ һаа, колхозой. Колхоз бүхэндэ мянга шахуу хүн ажаһууна. Энэ зөөридэнь колхоз өөрынгөө дураар эзэн болохо баһал эрхэгүй ха юм.

Хаанашье тогтоогдомол эзэгүй ниитын, хамтын зөөриие хүтэлбэриин тусгаар аппарат, жэшээлбэл, гүрэнэй хэмжээгээр һаа, министерство, албан зургаан, албан хойрог ябадалтайшуул, харин колхоз, совхозуудай хэмжээгээр һаа, колхозой правлени, совхозой дирекци, бухгалтериин албан ээмдэнэ. Зүгөөр энэ зөөри эдэнэртэ бүхыдөө үгтэнэгүй. Тиимэһээ гүрэнэй, колхоз, совхозуудай хэмжээндэ ээмдэгдэдэг зөөри алмагдажа, арьбадхагдахын орондо заримдаа үригдэхэ, үбэршэлэгдэхэ, ушар үзэгдэнэ. Тобшолбол, колхознигууд, совхозой хүдэлмэришэд гаргашалагдаһан мүнгэ зөөриингөө ашаг үрэ, мүн өөрынгөө ажалай дүнгүүдээр урмашахаяа болёо гээшэ. Үшөө дээрэнь хүдөө нютагуудые муугаар хангахадань бүришье урмань таһаршоо ха юм. Ажахынуудта хэмгүй ехэ үнэ сэнтэй аад, ахир муу шанартай машина, техникэ, металл, минеральна үтэгжүүлгэ, холимог тэжээл худалдагдана гээшэ.

Мүнөө хүрэтэрөө хүдөө ажахын үйлэдбэриин үндэһэ һууриин бүридэл, хэмжээн дээрэһээ тодорхойлогдожо, колхоз, совхозуудые хүгжөөхөөр үгтэдэг капитальна һомололгонь жэл бүри хороогдоно.

Аграрнигуудай Бүхэсоюзна съездые угтуулан

БАТА ХОЛБООН ЗААБОЛ ХЭРЭГТЭЙ

Илангаяа социально-соёлой талаар һомологдоһон мүнгэ зөөринь доошолуулагдадаг байна.

Ажахынуудһаа гадна эдеэ хоолой продуктнуудые болбосоруулан буйлуулха промышленностиин предприятинууд ахир түлюур байдалтай болонхой.

Социальна тон ехэ алдуунь гэхэдэ, таряашаниие газарһаань холодуулжа, захиран-зонхилхо гуримай мэдэлдэ үгөөд, тэрэниие эдэбхи үүсхэл гаргаха арга боломжоһоонь хаһаа бшуу. Иимэ байдалда таряашан хэһэн ажалайнгаа эсэсэй дүнгөөр урмашуулагданагүй ха юм.

Мүнөө хубилган шэнэдхэлгын үедэ урдымнай энэ дутагдалнууд балшыса элирүүлэгдэжэ, экономическа, экологическа хүгжэлтын хуулида һэад ушаруулһан захиран-зонхилжо хүтэлбэрилхэ арга үндэһеэрөө усадхагдажа захалаа. Гэхэтэй хамта Коопераци, Газар, Зөөри, Арендэ харилсаанууд тухай СССР-эй Хуулинууд энээндэ гол түлхисэнь боложо үгэбэ.

Хүдөө ажахыда, бүхы агропромышленна комплексдохи байдалай шаардуу бэрхэшээлтэй болоод байһанда гэхэ гү, али хүдөө ажахын гол һалбаринуудай саашанхи хүгжэлтын удаашарһан уламжалан, Россин аграрнигуудай холбоое байгуулха шиидхэбэри абтаа юм. Энэ холбоон нэн түрүүлэн таряашадые, колхоз, совхозуудай болон гүрэнэй бусад предприятинуудай коллективүүдэй хүсэл эрмэлзэлые улам эдэбхижүүлжэ, агропромышленна комплексын хүгжэлтые дам саашадань үргэдхэжэ, АПК-гай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй эрхэ түлөөлэлгые аршалан хамгаалха гол уялгатай юм. Россин аграрнигуудай холбоон Бүхэроссин аграрнигуудай нэгэдэхи учредительнэ съезд дээрэ байгуулагдаа һэн. Байгша оной апрелиин 26—27-до Москва хотодо боложо үнгэрһэн энэ съездын делегадаар манай республикын аграрнигууд болон эдеэ хоолой продуктнуудые болбосоруулан буйлуулгын промышленностиин предприятинуудһаа зургаан хүн һунгагдажа ошоо юм. Хэд бэ гэбэл, Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, колхозуудай республиканска Соведэй түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой А. П. Калашников, энэл районой «Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ, Бүхэроссин колхозуудай соведэй гэшүүн Н. Г. Цырендашиев, Кабанскын районой Оймөрой совхозой директор В. П. Буянов, Тарбагатайн районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй арадай депутат М. Б. Михалёв, Хэжэнгын районһоо арендатор, Буряадай АССР-эй сүлөөтэ арендаторнуудай ассоциациин холбооной түрүүлэгшэ П. Я. Базаров, үйлэдбэриин «Бурятагропищепром» нэгэдэлэй генеральна директор Ю. И. Калашников гэгшэд республикымнай аграрнигуудые түлөөлөө.

Үргэн ниитэ арадай эдэбхиин дээшэлжэ, колхоз, совхозуудай, ажахынууд хоорондын болон болбосоруулан буйлуулха предприятинуудай, кооперативуудай, арендаторнуудай таряашанай, ажахынуудай, агропромышленна нэгэдэлнүүдэй болон бусад эмхинүүдэй ажалша коллективүүдые нэгэдхэһэн энэ холбоон хадаа ниитэ-политическэ орган боложо мүндэлбэ. Тиимэһээ хүдөө нютагуудые экономическа болон социальна талаар хүгжөөжэ, агропромышленна комплексын бүхы һалбаринуудтахи хубилган шэнэдхэлгын үргэн дэлисэтэй ажалые хүтэлбэрилэн ябуулха, комплексноор хүгжөөхэ уялгатай.

Россин аграрнигуудай холбоон СССР-эй болон РСФСР-эй Конституцитай зохилдуулан, ажалаа ябуулха байна. Тэрэшэлэн өөрын программатай, демократическа, конституционно аргаар, олонһоо нюунгүйгөөр түсэблэһэн ажалаа эмхидхэжэ ябуулха зорилготой. Россин аграрнигуудай холбоон хадаа оронойнгоо хүн зониие эдеэ хоолоор хангахаар хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ бэлэдхэхэдэнь, мүн город болон хүдөө нютагай хоорондохи илгаае хубилган һайжаруулжа, гол түлэб таряашанай ажалые хүндэтэй болгоходонь горитой нүлөө үзүүлхээр хараална.

Тодорхойлон хэлэбэл, аграрнигуудай холбоон иимэ гол шухала асуудалнуудые ойрын жэлнүүдтэ шиидхэхэ байна.

Нэн түрүүлэн агропромышленна комплексые хурдан түргэнөөр хүгжөөжэ, хүдөөгэй хүн зоной социально-соёлой эрхэ байдалые һайжаруулжа, ажаллаха, ажаһууха таарамжатай байдал байгуулха талаар РСФСР-эй правительствын хараалһан зорилгонуудые сүм бэелүүлэлсэхэ болоно.

Аграрна политика зохёолгодо хэбаадалсажа, АПК болон арадай ажахын бусад һалбаринуудай хоорондохи харилсаа холбоое нарижуулан һайжаруулха ёһотой.

Хүдөөгэй ажалшадай эрхэ түлөөлэлгые хамгаалжа, таряашадай хуулита экономическа, ажахын талаар үүсхэлыень дэмжэхэ болоно.

Тэрэшэлэн таряашанай ажалда хамааралсалгатай эрид тэмсэл ябуулха зэргэтэй юм.

Аграрна эрдэмые хүгжөөлгэдэ дэмжэлгэ үгэжэ, эрдэм-техникын түйлалтануудые хүдөө ажахыда үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар энэ һалбариие гээгдэлһээ гаргаха ёһотой.

Ажахын-экономическа бүхы бүридэлнүүд, колхоз, совхозууд, кооперативууд, арендаторнууд болон гүрэнэй хүдөө ажахын предприятинууд арадай ажахын бусад һалбаринуудтай адли эрхэ түлөөлэлгэтэй, зохид байдалтай байха болоно.

Хүдөө нютагуудта эрдэм-һуралсал, соёл, элүүрые хамгаалга, социальна хангалга, худалдаа наймаа, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгые эрид хүгжөөжэ, городуудайхиһаа илгаагүйгөөр һайжаруулха уялгатай.

Хубилган шэнэдхэлгын мүнөө үедэ, мүн саашадаашье захиран-зонхилжо хүтэлбэрилхэ гуримые үндэһөөрнь усадхажа, хүдөө ажахын продуктнуудые тон зүбөөр сэгнэжэ, сэн тогтоожо, худалдажа абаха эрилтэ табина.

Россин аграрна холбоон хадаа автономито республикануудта, хизаар, областьнуудта, мүн территориальна бусад бүридэлнүүдтэ иимэрхүү ниитэ-политическэ эмхи байгуулхадань туһаламжа үзүүлхэ болоно. Шэнээр байгуулагдаһан аграрна холбоонууд совет, ажахын органуудтай, ниитын эмхинүүдтэй, эрдэмэй зургаануудтай нягта холбоотойгоор ажалаа ябуулдаг байха гээд

Баунтын районой «Витимский» совхоздо 220 толгой адуу моридые 18 адуушад харууһалдаг юм. Тэдэнэй 190-ниинь гүүн юм. Нёдондо жэлэй дүнгөөр эндэхи адуушад бүхыдөө 190 унага абажа, бүтэн бүринөөр түлжүүлһэн байна. Тус ажахыда адуушадай гурбан бригада байгуулагданхай, тэдэнэйнь нэгэниинь үүлтэртэ гэжэ нэрэтэй. Адуунай фермэдэ 570 толгой нютагай үүлтэрэй мори юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: адуушан Ю. А. Дружинин.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Мал ажал—онсо шухала һалбари

ЭСЭГЫНГЭЭ ХЭРЭГ ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛЭГШЭ

Агын Буряадай автономито округ ашаг олзынгоо диилэнхи хубиие хони үсхэбэрилхэ һалбариһаа оруулдаг юм. Эндэхи тала нютагта 750 мянган хонин һүрэг харууһалагдана. Удаань хурьгадай абтаад байхада, 1 миллионһоо холо үлүү болотороо олошордог юм. Урдандаа Агада гол түлэб буряад үүлтэрэй хонид үсхэбэрилэгдэдэг һэн. Забайкалиин шэмэрүүн хүйтэниие ядамаггүй дабадаг, харшалжа баригдаһан хорёо соо январь һара соо хоноходоо хүйтэндэ даагдажа ядалдадаггүй үта шасатай, өөдэргэ байһаараа онсо илгардаг бэлэй. Зүгөөр, нооһониинь шэрүүн, багаар абтадаг, промышленностиин эрилтэдэ хүрэмөөр шанаргүй бэлэй.

Тиимэһээ Шэтын областиин бүлэг эрдэмтэ — зоотехнигүүд ажахынуудтаа ашаг шэмэтэй шэнэ үүлтэрэй хонидые бии болгохо зорилго урдаа табиһан юм. Ушарбайн «Коммунизм» колхозой зоотехник-селекционер Базар-Сада Цыбиков энэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр шунан ороһон юм. Олон жэлэй хугасаа соо туршалгын хүдэлмэри үсэд нэтэрүүгээр ябуулһанай ашаар нютагтаа хонидой шэнэ үүлтэр бии болгоо юм. Энэ хэрэгтэнь ажахын хонишод тон ехээр туһа хүргөө. Ондоогоор хэлэхэдэ, колхозойнгоо хонишодой хэдэн отарануудта үүсхэһэн хэрэгээ бодотоор бэелүүлдэг ник-селекционер Базар-Сада Цыбиковэй үүсхэлээр Ушарбайда Забайкалиин нарин нооһотой хонидой шэнэ үүлтэр бии болгогдобо гэжэ гүрэнэй комисси баталаа һэн. Удангүй үүлтэртэ хонидой тусгаар фермэ эмхидхэгдээ һэн. Зоотехник-селекционер Базар-Сада Цыбиков онсо ехэ удха шанартай энэ ажал ябуулгынгаа түлөө Ленинэй болон Ажалай Улаан Тугай орденуудаар шагнагдаһан юм. Зүгөөр, эрдэмтэ-зоотехник хүндэ үбшэндэ дайрагдажа, сагһаа урид наһа бараһан гээшэ. Гэбэшье, тэрэнэй хэһэн хэрэг хожомынь таһалдажа, хосорхо түйлдаа хүрөөгүй юм. Бадмажаб хүбүүниинь абынгаа эрхилжэ ябаһан ажалыень найдамтайгаар үргэлжэлүүлээ. Тэрэ дунда һургуули түгэсхэһөөр удаан маргажа байнгүй, Буряадай хүдөө ажахын институдай зоотехническэ факультедтэ һураахаяа орожо, тэрэнээ 1970 гаран онуудай эхеэр амжалтатайгаар дүүргээд, түрэл ажахыдаа ерэжэ, анханда эсэгынгээ эрхилжэ ябаһан ажалые найдамтайгаар үргэлжэлүүлнэ. Бадмажаб Базарович Цыбиков мүнөө округой эгээл дүршэл ехэтэй, эгээл үрэжэлтэйгөөр ажалладаг зоотехнигүүдэй нэгэн болонхой. Хэрбээ округой нарин нооһото үүлтэрэй хонидые үсхэбэрилдэг бусад ажахынуудта энэ ажалай мартагдажа байгаа һаа, Ушарбайда Бадмажаб Цыбиковэй ашаар хонидойнь ашаг шэмэ жэлһээ жэлдэ жэгдэ һайн байдаг. Тэрэ зоотехническэ заабариин үндэһэн дээрэ ажалаа ябуулһанай ашаар тогтууритай һайн үрэ дүнгүүдые түйладаг байна. Жэшээ болгон, «Коммунизм» агрофирмын хонишодой үнгэрэгшэ жэлдэ түйлаһан үрэ дүнгүүдые зэргэсүүлэн харая. Эндэхид 100 эхэ хонин бүриһөө ажахыгаараа 109 хурьга абажа, тэдэнээ гээлтэ хороолтогүйгөөр түлжүүлһэн байна. Тиихэдэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 4,4 килограмм ноохо хайшалжа, округ дотороо эрхимлээ юм. Гушаад мянган хонидһоо дунда зэргээр эды шэнээн хэмжээнэй нооhо хайшалха гээшэмнай һайн үрэ дүн мүн. Бадмажаб Цыбиковэй дүй дүршэл халан абахаяа округой элдэб нютагуудһаа хүн зон Ушарбай руу үнинэй харгылдаг болонхой. Хонидоо наһа наһаарнь, нооһонойнь шанараар, абтасаар илгажа, һүрэг бүридхэхэ болон зоотехническэ бусад хүдэлмэри тэрэ жэншэдгүйгөөр бэелүүлдэг болонхой. Бүри гурбан жэлэй урда тээ хүршэ «Россия» агрофирмын түлөөлэгшэд хонидойнгоо үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ гуһалхыень Бадмажаб Базаровичта хандаһан юм. Тэрэ хүршэнэрэйнгөө гүйлтые дүүргэжэ, хэдэн үдэрөө зорюулаа бэлэй. Мүнөө Догойнхид хонидойнгоо ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар горитой амжалта түйлаа. Түл абаха, нооhо хайшалха дүнгүүдынь жэлһээ жэлдэ һайжарна. Энэ амжалтадань хүршэ ажахынь зоотехник-селекционер Бадмажаб Цыбиковэй оруулһан хубита ехэ бии.

Манай хөөрөөнэй герой эрхим ажалайнгаа түлөө гүрэн түрын элдэб шагнал хайранuудта хүртэнхэй. Зүгөөр, тэрээндэ үгтэһэн эсэгынь, Базар-Сада Цыбиковэй нэрэмжэтэ шан сэдьхэлдэнь тон үнэтэйгөөр һанагдадаг. Тодорхойлбол, жэл бүхэндэ ажалдаа эрхим үрэ дүн түйлаһан онсо габьяатай зоотехнигтэ округой олониитын зүгһөө РСФСР-эй габьяата зоотехник Базар-Сада Цыбиковэй нэрэмжэтэ шан олгогдодог юм. Иигэжэл Ага нютагаймнай хүдөө ажахын бэлигтэй мэргэжэлтэн Бадмажаб Цыбиков эсэгынгээ хэрэг найдамтайгаар үргэлжэлүүлнэ.

Б. ГАРМАЖАПОВ,
манай корр.

ИИМЭЛ ПРЕДПРИЯТИНУУД ОЛОШОРҺОЙ

Республика дотор байрын гэрнүүдэй хаа хаанагүй дуталдадаг тухай хэндэшье мэдээжэ. Гэбэшье Загарайн районой харгы заһабарилга – барилгын участогай хүдэлмэришэдтэ энэ асуудал хамаатай бэшэ болонхой.

— Үнгэрһэн жэлдэ байра абаха ээлжээндэ нэгэл хүмнай байһан юм. Мүнөө тэрэ хүмнай болбосон түхэлтэй һайн байра абанхай, мүн ургаса ургуулха участогшье үгтэнхэй. Тэрэ хүнтнай би болоноб,— гэээд энэл участогай механик Р. Нуриев хөөрэнэ.

Предприяти хүн зоноо байха байраар хангахын тула тусхай программа табижа, тэрэнээ жэншэдгүйгөөр бэелүүлжэ эхилээ гээшэ. Мүн хүдэлмэришэдэйнгөө социальна ажабайдал һайжаруулгада онсо анхарал хандуулдаг юм. Жэшээлбэл, дуратай хүндэ саад тариха участок үгтэдэг, транспортааршье туһалдаг, түлеэ залһыень асаралсадаг, барилгын материалнуудыешье худалдан абахадань туһаламжа үзүүлэлсэдэг болонхой. Мал баридаг ажалшадые талха таряагаар, һолоомоор, үбһөөршье заримдаа хангалсажа байдаг. Ямар нэгэн шалтагаанаар мал баридаггүй зон предприятиингаа хамһабариин ажахыһаа поршоонхо, үгы һаа, 21 килограмм гахайн мяха абаха эрхэтэй юм.

Предприятиин хүдэлмэрилэгшэд хоёр жэлэй саада тээ нэгэ байшан заһа-

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

ЧЕЛЯБИНСК. Пенсионернүүдэй социальна хангалгын түб эндэ нээгдэнхэй. Хотын хажуудахи нарһан тужа соо баригдаһан, һая болотор облгүйсэдкомой гостиницын байрлаһан байшанда тэрэ түбхинэнхэй. Ветерануудай областной соведэй дурадхалаар тэрэ облсобестэ дамжуулагдажа, элүүржүүлгын «Лесопарковый» гэһэн түб болгогдон түхеэрэгдээ юм.

МИНСК. Залуушуулай эрдэм-техникын зохёохы ажал ябуулгын «Матэна» гэһэн түб инвалидуудай эрхим шанартай коляскануудые олоор үйлэдбэрилжэ эхилээ. Шадал багатай инвалидуудта бэлэглэхын тула республикын энэрхы сэдьхэлэй ба элүүр энхын жаса табин гаран иимэ коляска худалдажа абаа.

ВОЛГОГРАД. Облгүйсэдкем ба Югославиин «Ингра» фирмэ кардиологическа түб бариха хэлсээндэ һаяхан гараа тебяа һэн. Гүрэнэй захилһаа гадуур бүтээгдэһэн продукциие гадаадын оронуудта худалдажа абтаһан валютые ажалша коллективүүд энэ зорилгоор хэрэглэхэ юм.

ТБИЛИСИ. Арендэнэ подрядай гуримаар хүдэлдэг үйлэдбэриин «Тетрони» нэгэдэл шэнэдхэн һэргээгдэһэн юм. Тэрэ жэлдэ 7 мянган тонно угаадаг шэнгэн бодосуудые, юумэ угаадаг паста, шампунь гаргаха. Ургамалай түүхэй эд хэрэглэжэ, энэ продукци үйлэдбэрилнэ.

СТЕРЛИТАМАК. Авиазаводто бэшэ, харин гэрэй эрхэ байдалда радиотехник А. Фомин 185 килограмм шэгнүүртэй жэгүүртэ машина хэбсаргаһан байха юм. Хэрэгһээ гараһан планерай детальнуудые, мүн «Буран» снегоходой мотоорые хэрэглээ. Энэ самолёдынь ойн соорхойһоо агаарта дэгдэхэ, час соо зуу гаран километр ниидэхэ аргатай. Нэгэ дахин хэгдэһэн түлишэнь хоёр хахад час соо ниидэхэдэнь хүрэхэ байна.

БУХАРА. Узбекистанай эртэ урданай хотые һэргээн хүгжөөхэ проектнүүдые «Бухарагай урданай ба мүнөөнэй байдал» гэһэн уласхоорондын семинарта хабаадагшад асарһан байгаа. Хотын өөрсэ түхэл шэнжые сахин үлөөхэ тухай анхарал оролдолго гаргаха, тэрэнэй түүхэтэй холбоотой түбые һэргээхэ, мүн бусад асуудалнуудые 20 ороной залуу архитекторнууд зүбшэн хэлсэхэ байна.

КИЕВ. Эндэ нээгдэһэн уласхоорондын «Шаажан-90» гэһэн выставкэдэ ороной предприятинуудта үйлэдбэрилэгдэһэн элдэб амһартанууд табигданхай. 9 ороной 55 предприятинууд болон фирмэнүүдэй хабаадажа байһан выставкэ һалбариин шэнэ технологинуудтай танилсуулна.

ГРОДНО. Эндэхи хоёрдохи ТЭЦ-эй коллектив абаһан ашаг олзынгоо 500 мянга гаран түхэригые миин һалгааба. Оршон тойронхи дайдада хэгдэһэн хохидолой түлөө горсоведэй дэргэдэ байгуулагдаһан экологическа комисси иимэ хэмжээнэй яла тохоһон байгаа ха юм. Оршон тойронхи дайдые бузарладаг бусадшье хэдэн предприятинууд иимэрхүү яла түлэхэ болоо. Элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай материальна үндэһэ һууриие бэхижүүлхэ хэмжээ ябуулгануудта, хотые болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ экологическэ жасын мүнгэн зөөри зорюулагдаха юм.

НИКОЛАЕВ. «Хара далайн судна бүтээлгын завод» гэһэн үйлэдбэриин нэгэдэлэй причалһаа гараһан «Тбилиси» крейсер Севастополь тээшэ зүг барин тамарна. Тамаржа ябадаг аэродром Хара далайда туршалгануудай ехэ программа бэелүүлхэ байна. Туршалгануудай программые түгэсхэһэнэй һүүлээр тус крейсер Далайн-Сэрэгэй Флодой бүридэлдэ оруулагдаха юм.

ЛЕНИНГРАД. «Германиин Федеративна Республикын хүгжэмтэ соёл» гэһэн уласхоорондын симпозиум СССР-эй ба ФРГ-гэй соёлой ажал ябуулагшадай харилсаа холбооной шэнэ шатые гэршэлэн харуулна. Иимэ симпозиум Ленинградта һаяхан үнгэрэгдөө. Советскэ Союзда үнгэрэгдэһэн Германиин Федеративна Республикын «Соёлой хүгжэмтэ мүнөөдэр» гэһэн фестивалиин дүнгүүдые симпозиум согсолһон байна.

ВИЛЬНЮС. Литвагай ниислэлдэ, мүн республикын Лаздия, Игналин ба Снечкус гэһэн үшөө гурбан хотонуудта «Поэзиин хабар» гэһэн заншалта һайндэр үнгэрэгдөө. Литвагай поэдүүдһээ гадна Москвагай, Белоруссиин, Латвиин, Украинын уран зохёолшод тэрээндэ хабаадаба.

БРЯНСК. СССР-эй Стройбанкын конторо болон Брянскын профсоюзуудай областной совет финансын талаар юрэ бусын хэлсээ баталһан юм. Банк профсоюзда, процент түлэхөөр нэгэ миллион түхэриг урьһаар абаа һэн. Салин түлэхэ мүнгэнэй дуталдахада, «профсоюзай банкын» туһаламжада хандаха аргатай болоо. Тон бага процент түлэхөөр профсоюзууд үйлэдбэриие үргэдхэлгэ-

Ашаг үрэтэ ажалай, элүүр энхэ байдалай түлөө

...ОМЖОЛХООР БОЛОО

...соохи социальна ...хүдэлнүүдэй нэ... ...ярвал, архидал... ...даа.

...болон алкоголиз... ...эмжээнүүд ту... ...ЦК-гай тогтоо... ...архидалга, алко... ...нэрэлгэтэй тэм... ...хэмжээнүүд ...эй Верховно Со... ...умэй Указай аб... ...республикымнай ...ективүүдтэ архи... ...хэ ябадал ни... ...д байһан гэз... ...гадна архидал... ...талаар бүлгэ... ...нүүд хаа хаа... ...гдэһэн байха ...коллективүүдшье, ...ишье архи ууг... ...шүүмжэлжэ, да... ...дэг болоо бэлэй. ...д болон комсо... ...нютагай Сове... ...дүүд суглаа х... ...дээрээ архи... ...шангадхаха та... ...дые сар үргэл... ...мар бодото хэм... ...тушаагаа зүб... ...хэдэ республи... ...галгатай тэмсэхэ ...дуратанай бүлгэ... ...үсэлээр нёдон... ...Довженко бо... ...дэгүүдэй аргаар ...алкоголизм болон ...галуулха хүдэл... ...даж байна. Энэ ...соо тэрэ аргаар мянга гаран хүн аргалуулаад байна. Ашаг үрэнь 90—95 процентдэ хүрэнэ.

Дээрэ хэлэһэн үгэнүүдэймни үнгэрһэн сагаар хэлэгдэһэниие ойлгоһон байхат. Ушарынь гэхэдэ, һүүлэй үедэ энэ хүдэлмэри, хэнэйшье мэдэһээр, һуладаа. СССР-эй Президент М. С. Горбачёв һаяхан үнгэрһэн СССР-эй Арадай депутадуудай ээлжээтэ бэшэ гурбадахи съезд дээрэ архидалгатай тэмсэхэ хүдэлмэридэ алдуунуудай гараһаниие тэмдэглэһэн байна. Теэдшье хүн зоной элүүр энхэ, амгалан тэнюун байдалай түлөө оролдожо байһан үедэ архидалгатай тэмсэлэй манай республика соо һуладажа, урданайхидаал адляар архидалгын «һалбаржа» эхилһэниинь харамтай байна.

Статистическэ управлениин 1989 оной дүнгүүдэй ёһоор, республикымнай хүн бүхэн жэл соо 238 түхэригэй гэхэ гү, али 5,3 литр архи ууһан болоно. Орон дотороймнай хэмжээгээр энэ тоо 3,6, Россин Федераци соо 4,28 литртэ хүрэнэ.

Харин алкогольтой унда (литрээр) уудагаараа район бүхэнэй ямар байдалтай байһаниие удаадахи баримта харуулна:

	1988 он	1989 он
Баргажанай	4,2	4,4
Баунтын	5,7	9,5
Бэшүүрэй	4,0	4,9
Зэдын	3,6	3,8
Яруунын	4,0	4,2
Загарайн	4,0	5,9
Захааминай	4,3	5,6
Ивалгын	3,4	3,9
Хэжэнгын	2,1	3,5
Хурамхаанай	4,5	5,0
Хяагтын	5,1	6,2
Мухар-Шэбэрэй	4,2	5,1
Ахын	4,1	12,1
Прибайкалиин	4,2	5,1
Хойто-Байгалай	3,8	4,9
Сэлэнгын	5,8	6,7
Тарбагатайн	4,1	5,2
Түнхэнэй	3,7	4,1
Хориин	4,5	4,9
Улаан-Үдэ	4,1	5,4

Уншагша энэ таблица хараад байхадаа, ямар районой ямар байдалтайе өөрөө ойлгохо ааб даа.

Архи худалдалгын республика соомнай зарим тэдыгээр дээшэлһэниинь хойшолонгүй байха аргагүй ха юм. Гэмтэ ябадалай гаралга, үйлэдбэри дээрэ усалда оролго, ажалһаа һаатаалга, ажалай журам эбдэлгэ, гэр бүлэ доторой хэрилсаанай муудалга, һалаха һандарха ушарнууд, үншэрэлгэ гэхэ мэтэ али бодо олошорһон байна. Хэдэн зуугаад, мянгаад жолоошод, транспорт һогтуугаар жолоодожо, хэһээгдэнэ гэзшэб. Һогтуу автомобилистнүүдһээ тодхортожо, хэргы замда элдэб усал тохёолдоно. Амгалан сагай үедэ ямаршье зэмэгүй хүнүүдэй неһэ барахада, һамгадай нүхэрөө алдажа, үхибүүдэй үншэржэ, эхэнүүдэй хүбүүдээ алдажа, уйдажа байхые харахада, ямар хүндэ байдаг гээшэб! Халаг даа, юундэшье архи уугаа гээшэб гэжэ шаналхаш. Теэд хэн эндэ гэмтэйб даа? Архи ууһан хүн өөрөөл зэмэтэй.

Баунтын, Ахын, Хурамхаанай, Загарайн, Сэлэнгын болон бусад районуудта архиин ехээр худалдагдадаг болоһон ушар бидэнэй һанаае зобооно. Эдэ районуудай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд хүн зондо шухаг эд бараа худалдажа бэшэ, харин архи ехээр наймаалжа, түсэбөө дүүргэдэг янзатай. Энэмнай хойноо хоригтойхон лэ зам ааб даа.

Хүн зонеймнай иимэрхүүгээр архи ууж байхань генетическэ талааараа ехэл муу гээшэ. Энээн тушаа мүнөө үсын эрдэм ухаан, медицинэ яһалал һануулжа байдаг гээшэ.

Алкоголизмын ехээр дэлгэржэ байһан хойто зүгэй районуудта ородог Баунтда, Хурамхаанда, Хойто-Байгалда ажаһуудаг үндэһэн яһатанда ВДОБТ-ын Түбэй совет, мүн бидэшье онсо анхаралаа хандуулнабди.

Архидалгатай болон алкоголизмтай тэмсэлые зогсоонгүй, харин тэрэниие анха абтаһан эршэдэнь оруулжа, дахинаа эдэбхижүүлхэ талаар эрид хэмжээнүүдые абаха шухала болоо гэжэ һанагдана.

Д. ДАРМАЕВ,
ВДОБТ-ын республиканска соведэй правлениин харюусалгата секретарь.

...УРЯАДАЙ ...ТИСТНУУДАЙ ...Э АМЖАЛТА

...дата түрэл, хүршэ ...дад орон һүүлэй ... туршада тэдэ... ...гүүтэ, ойлгосотой ...хэлэлтэй. Искус... ...ямаршье зүйл ...дал адляар арад ...зангые, сэдьхэл ... хурсаар, гүн... ...жа шададаггүй ...бурядад дуунууд, ...аялга хүгжэм ...огоор, МНР-эй ...телевиденеэр хо... ...наажа, соностожо ...удэрнүүдтэ үдэ... ...аан-Баатарай опе... ...тэдэй академиче... ...сценэ дээрэһээ ...Ушарынь юуб гэ... ...опero болон ба... ...мическэ театрай ...ай гастрольнууд ...эдо үргэлжэлһэн

...М. Фроловой ...баатар» гэжэ опе... ...эхилбэ, РСФСР-... ...габьяата ажал ...Е. Логачев энэ ...үүлэн табиһан ...жер В. Галсанов ...оор болон орке... ...рилээ.

...дээжэ компози... ...Гүрэнэй шангай ...Лувсаншарав энэ ...гэжэ хөөрэбэ: ...-Булад баатар», ...оперонууд Мон... ...искусствын хүг... ...ээр нүлөөлһэн ...хэлэхэдээ, хэ... ...эбди. Ушарынь ...3 ондо манай бу... ...түрүүшынхэеэ ...аан-Баатарта ерэ... ...эдэ зүжэгүүдээ ...Тиихэдэ манайда ...гжэмшэд, опе... ...байгаагүй. Буряа... ...д болон дууша... ...мяа даран шаг... ...Хүршэ аха дүү ...театрай жэшээ ...сэдьхэлдэ ошо ...урма зориг тү... ...байгаа. Манай ...имэ гайхам... ...бэлүүлжэ байха... ...бидэ туршаад үзэ... ... гэжэ бодом... ...бди. Буряадай те... ...ынхеэ танилсалга ...мэргэжэлтэ хүг... ...эда ехэ түлхи...

...«Энхэ-Булад баа... ...оперо үндэһөөрөө ...Түс оперо орке... ...ээгээр, сольно ...дэлхэйн опер... ...хүрэмэ байна ...ю.

...зүжэгтэ дуушад ...С. Дашицыре... ...жинимаев, В. Бу... ...даев гэгшэд гоё ...үүлаһан, рольнуу... ...бэрхээр гүйсэдхэ... ...Эдэнэй хүн бүхэ... ...уран нугалбари... ...жэтэй хоолойтой

...най һургуули ха... ...ерно искусствада ...шатада гараһан ...лоно гэжэ мүнөө ...хэлэжэ болоно. ...Киргизэй, Казахай ...ые мэдэхэб. Му... ...дуушадай эдэнэр... ...гэдэ гаража бай... ...баяртайб.

...д баатар» гэжэ ...ульгэр домогой ...руулагдаһан зохёол болоно. Балетдэл адли, опероодошье, илангаяа баатаршалгата үйлэ хэрэгүүдэй бододог оперонуудта шэмэглэл, хубсаһа хунар болон сценэ дээрэхи бусад зүйлнүүд бодото байдалда орходоо улам үзэсхэлэн һайхан байха ёһотой. Жанрай хуули ёһон иимэл ха юм даа. Ушарынь юуб гэбэл, оперын зүжэг харахаяа ошоходоо, тэрэнэй үгэ шагнахаяа бэшэ, харин драматургиинь ойлгохоёо, ирагуу һайхан хүгжэмөөрнь сэдьхэлээ ханаахаяа хүсэдэг гээшэбди.

Энэ талаһаань хаража үзэхэдэ, зүжэгэй уран һайханай шэмэглэл минии дура тиимэшье ехээр татабагүй. Теэд хүн бүхэнэй һанал бодол ондоо юм бээз. Тингэбэ ябабашье, буряад нүхэдэйнгөө шэмэглэл тухай өөрынгөө һанамжануудые хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Жэшээнь, Буумал хаанай ордон үргөөе зүүн зүгэй түхэл шэнжэтэйгээр, гоё һайханаар харахые хүсэнэб. Юуб гэбэл, энэ хадаа орон нютагайнь хүн зоной бурхандал адляар шүтэжэ, һүгэдэжэ байдаг хаанай байра ха юм даа.

Үйлэ хэрэгүүдэй болоһон оршон байдал, байгаали, минии һанахада, үльгэрэйхидэл адли үзэсхэлэн һайхан байха ёһотой.

Буряадай литература ба искусствын декаданuудай Москвада үнгэргэгдэжэ байхадань, «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэжэ зүжэг хараха золдо хүртөө һэм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо олон жэл үнгэрөө. Гэбэшье үбгэн буурал Байгал далайн долгин сооһоо эдир залуухан Ангар дүүхэйн мүндэлэн түрэхые гэршэлһэн ой ухаанда орошогүй гэхээр гоё һайхан зураглал мүнөөшье минии нюдэнэй урда харагдахадал гэдэг. Буряадай уран зураашадһаа бидэ иимэ гоё һайхан бүтээлнүүдые хүлеэхэ эрхэтэйбди. Эндэмнай оюун бэлигтэн олон ха юм даа.

Хубсаһа хунарыень улам һайн болгохо ехэ арга бии гэжэ һанагдана. Хэрбээ гол геройнуудай хубсаһа хунарай яһала тааруу байгаашье һаань, бусад тухай тиигэжэ хэлэхын аргагүй. Буряад арадай хубсаһа хунар өөрын онсо түхэл маягтай, угалза хээтэй байха ёһотой.

«Энхэ-Булад баатар» гэжэ зүжэгтэйгөөр бүмбэрсэг дэлхэйн али бүхы түбиин, али бүхы орондо амжалтатайгаар гастрольдо гараха аргатай байһыень хараада абахадаа, энээн тухай иимэ дэлгэрэнгыгээр хэлэбэ гээшэб. Энээниие түргөөр лэ хээ һаань, һайн бэлэй. Дуушад болон хүгжэмшэд энэ талаар бэлэн лэ».

Буряадай театрай зохёохы хүсэн түгэс байһые ондоо нэгэ зүжэг тушаа Монголой соёлой элитэ ехэ ажал ябуулагшын һанамжаар батадхаха хүсэлэнтэйб. Джузеппе Вердиин «Аттила» гэжэ оперо тухай хэлэнэб. Монголой харагшад тэрэниие халуунаар угтаа. Режиссёр С. Будажапов, уран зураашан А. Тимин, дуушад болон хүгжэмшэд энэ талаар ехэ габьяатай. Аттилын роль гүйсэдхэһэн СССР-эй арадай артист К. Базарсадаев зүжэгэй амжалтада ехэ хубитаяа оруулбэ. Тэрэнэй хүнхинэмэ бүдүүн хоолой энэ үдэшэ илангаяа хүсэтэйгөөр гаража, шагнагшадай зүрхэ сэдьхэл ханааба. Артистнуудай хаанай дабтагдашагүй орёо хурса образ байгуулжа шадаа.

— Буряад дуушадай мэргэжэл шадабари, ирагуу һайхан, хүсэн түгэс хоолой намайе баясуулба,—гэжэ МНР-эй арадай артист Г. Хайдав хэлэбэ.—Гансал мэргэжэл шадабаритай дуушад бэшэ, харин залуушуулшье һайн талаяа харуулаа. Буряадай соёлой ажал ябуулагшадта баяр хүргэнэбди. С. Дашицыреновагай дуулахыень түрүүшынхеэ шагнабаб. Тэрэ оюун бэлигтэй, мэргэжэл шадабаритай дуушан, актриса байна.

Концертнүүдтэ Ким Базарсадаевай дуулахыень оло дахин шагнаһан гээшэб. Оперодо наадаһантайнь үсөөншэг ушарһан байгааб. Энэ оперодо бүхы арга хабаяа гаргаһандань, урмашан баясабаб. Ким Иванович — айхабтар ехэ бэлиг шадабаритай актер мүн. Вердиин гайхамшагта оперые шагнахадаа, зорюута Базарсадаевта зорюулаа юм гү гэжэ һанахаар.

— Совет Буряадай артистнуудай гастролёор ерэлгэ үшөө юугээрээ маанадта үнэтэйб гэхэдэ, эдэ бүгэдэ артистическэ талаараа һайн һургуули болодог гээшэ, эндэ һуралсаха, ханинарайнгаа үнэтэй сэнтэй дүй дүршэлые халан абаха, ээлжээндээ маанадта бии байһан юумэ тэдэнэртэ дамжуулха арга тудалдадаг гээшэ,— гэжэ Монголой оперно театрай элитэ ехэ дуушадай нэгэн, МНР-эй габьяата артист Д. Жамьянжав ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ. Манай хоёр оперно театрай коллективүүдэй хани барисаан шэнэ шатада гаргагдажа байна. Энээниие бидэ али бүхы талаарнь һайшаанабди».

Буряад артистнуудай хоёрдохи концерт харагшадта улам һайшаагдаа. Дэлхэйн ба ородой классикын зохёолнууд, буряад ба монгол дуунууд тэрэнэй программада оруулагдаһан байгаа. Ольга Аюрова, Галина Галсанова, Владимир Буруев, Саян Раднаев, Юрий Шевченко болон концертдэ хабаадаһан бусад дуушадые халуунаар угтаба.

Монголой дуу, хүгжэмдэ дуратайшуул Баатар Будаевые илангаяа халуунаар угтаа. «Турандот» гэжэ опероһоо Калафай ариие шадамар бэрхээр гүйсэдхэхэдэнь, альга ташалга аадар бороо шэнгеэр шааяба.

Дугар Дашиев концертые шэмэглээ. Монгол арад зоной дунда тэрэ айхабтар хүндэтэй юм. Тэдэнэй халуун дурлалда хододоо хүртэдэг Д. Дашиев али бүхы зохёолнуудта зүрхэ сэдьхэлээрээ хандадаг гээшэ. Тэрэниие Буряадай гургалдай гэжэ хэлсэдэгынь гайхалтайшье бэшэ. Буряад арадай «Сурхарбаан», ород арадай «Ах, Настасья», монгол арадай дуунуудые уянгата һайханаар гүйсэдхэжэ, альга ташалгаар угтагдаба. Гадна Д. Дашиев репертуараа сар үргэлжэ баяжуулжа байдаг юм. Энэшье удаада тэрэ хэдэн шэнэ монгол дуунуудые гүйсэдхөө.

Гастролиин үедэ театрай артистнууд хэдэн бүлэг боложо хубаараад, Улаан-Баатарай хоёр предприятида—арһанай үйлэдбэриин фабрикада, «Гоби» гэжэ комбинадта ошожо, ажалша коллективүүдтэйнь уулзаһан байгаа. Предприятинуудай цехүүд соогуур ябажа, ажал хэрэгтэйнь танилсаһанайнгаа һүүлээр концерт наада табиба. Хүдэлмэришэд буряад артистнуудые хани халуунаар, хүндэмүүшэ ёһоор угтаа.

Ким БОЛДОХОНОВ,
ТАСС-ай корреспондент.
Улаан-Баатар.

Ажалшадые хангалгада — үргэн харгы

ҺАЙН ДАА, БАИР!

Байгша оной январь һарын тэн багаар би грипп үбшэндэ дайрагдажа, табан хоног соо 38—39 градус халуунтай байгааб. Энэ үедэ нютагай больницада оронииинь үсөөдэжэ, намайе аргалха аргагүй байһан дээрэһэнь Хойморой участково больницада эльгээгдээд, практикада ерээд байһан Улаан-Үдын медучилищиин студент Баир Ринчикович Лобанов намайе аргалжа хүл дээрэм бодхоогоо һэн.

Тэрэ үглөөгүүр, үдэрынь, мүн амбулаторидо ажалаа дүүргээд, үдэшэнииинь намда ерэдэг байгаа. Б. Р. Лобанов түрэл нютагайнгаа больницада медфельдшерскэ практика гараха зуураа Сагаан-Нуур, Таһархай, Хүурай-һубаг тосхонуудай айлнуудаар ябажа, наһатай хүнүүдтэ ба үхибүүдтэ медицинскэ туһаламжа хүргэһэниинь һайшаалда хүртөө. Залуу эмшэн Толтойн дунда һургуулида үнгэргэгдэһэн эхэ эсэгэнэрэй суглаан дээрэ СПИД гэжэ үбшэн тухай хөөрэжэ үгэһэн байна.

Баир хүбүүн бага наһанһаа эмшэн болохо ехэ хүсэлэнтэй байһан юм. Сагаан халаадтай хүнүүдые харахадаа, һонирхон дахахын хажуугаар гурбадахи классата һуража ябахадаа, доктор Айболидай роль гүйсэдхэжэ, шэнэ жэлэй ёлкодо ерэгшэдые хужарлуулһан байха. Тэрэ үдэшэнһөө хойшо «Баир доктор» гэжэ нэрэтэй болоһон түүхэтэй.

Наймадахи класс дүүргэһэн зундаа үйлэдбэриин бригадада хүдэлжэ, түрэл колхоздоо бүдүүн тэжээл бэлдээлсээ. Тэндэ хүдэлгэнэ һургаад Баирые санитараар һунгаа һэн. Тэрэ хүбүүн санитарай хүдэлмэриие яһала һайнаар дүүргэжэ, бригадынгаа гэшүүдые шалгадаг ба тогоон, аяга, шанага, эдеэн ямар байнаб гэхын хажуугаар үхибүүдэй баридаг тэрмүүрнүүдые, асануудые, хажуурнуудые һайнаар шалгажа үзэдэг һэн.

Магтаалда хүртэдэг Баир хүбүүн һургуулида һуража байха үедөө ботаника, биологи, химии, анатоми гэхэ мэтын предмедүүдые 4—5 гэһэн сэгнэлтэйгээр шудалдаг байһан юм.

Баир Лобанов 1987 ондо Толтойн дунда һургуули дүүргэһэн аттестат абахын хажуугаар гурбадахи классай тракторнстын үнэмшэлгэ абаһан гээшэ. Тэрэ зундаа Улаан-Үдын медучилищида амжалтатайгаар шалгалта барижа, һаналаа хүсэлдүүлээ бэлэй. Мүнөө үедэ залуу мэргэжэлтэн медфельдшерэй хэрэглэхэ бүхы юумые баранииинь хүсэд худалдажа абенхэй. Үнэн зүрхэнһөө ажалдаа дуратай. Залуу эмшэн февраль һарада һургуулиа дүүргэжэ, медфельдшер гэһэн дипломтой түрэл Түнхэндөө бусажа ерэнхэй. «Сэрэгэй алба дүүргэжэ ерэмсээрээ медицинскэ институтда һураад, врачаар нютагайнгаа больницада хүдэлжэ, бүхы наһаяа хүнэй энхэ элүүрые хамгаалхада зорюулхаб,—гэжэ Баир омоготойгоор хөөрөө һэн.

Б. БИРБАЕВ.

Уран зохёолшо Цэрэн Галановай «Коммунистын нангин нэрэ» гэһэн ехэхэн очерк «Байгал» журналай гурбадахи номерто хэблэгдэхээр бэлдэгдэжэ байна.

Мүнөө энэ очеркһоо нэгэ хэһэг уншагшадайнгаа анхаралда табинабди.

Хүн ба үе саг

ҮЗҮҮР ХҮБҮҮДЭЙМНАЙ НЭГЭН ҺЭН...

1937—1938 онуудта «арадай дайсан» гэжэ гэмнэгдээд алуулһан аад, табин нэгэн жэл үнгэрһэн хойно нэрэнүүдэйнь сагааруулагдажа, партидань дахин бусаагдаһан хүнүүд тухай хөөрэлдөөн 1989 оной июлиин 25-да КПСС-эй Буряадай обкомой бюро дээрэ болоо һэн.

Хэрэгэйнь сагааруулагдаһан хүнүүдэй дунда **Базаржаб Будаевич Будаевай** нэрые уншахада, баярламааршье, уярмааршье байба.

Базаржаб Будаевич 1937 ондо Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын наркомой орлогшоор хүдэлжэ байтараа, апрелиин 8-да түрмэдэ хаагдажа, 1938 оной октябриин 15-да буудуулһан юм.

Гэм зэмэгүйнь 1956 ондо элирээшье һаа, мүнөө болотор Базаржаб Будаев тухай бэшэхэнь, тэрэнэй хэрэгтэй танилсахань хүшэр байгаа.

Нэгэ хэрэгээр тэрээнтэй суг һуулгагдаһан манай республикын элитэ олон хүнүүд тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэхэ гэзшэ мүнөөшье болотор хорюултай байһан зандаа.

Энэ тон буруу. Ямаршье гэм зэмэгүйгөөр наһа бараһан элитэ хүнүүдэйнгээ ганса мүнхэ дурасхаалай урда бэшэ, харин ерээдүйнгөө аша гушанарай урда бидэ энээгээрээ айхабтар ехэ алдуу хэнэ гээшэбди.

Энээнэймнай түлөө хэншье маниие хүлисэхэгүй. Гушан долоон ондо хардуулһан нэгэшье хүнэй нэрэ мартагдаха, үнэн хэрэгынь орхигдохо зэргэгүй...

...Базаржаб Будаевич Будаевай хэрэгтэй, жэл хахадай туршада тэрэнэй мүшхүүлһэн тухай протоколнуудтай мүнөө танилсажа һууха дамни, тэрэ үсын тодхорто ушар аяар табин нэгэн жэлэй саана бэшэ, харин тон мүнөөдэр боложо байһандал, саарһан гартамни шэшэржэ, бэхээр бэшэгдэһэн протоколой үгэнүүд шуһаар лэбшэһэндэл үзэгдэбэ.

Табин нэгэн жэлэй туршада энэ нэрэ хаанашье бэрлагдаагүй. Гэбэшье үнэн дээрээ тэрэниие таниха, сугтаа хүдэлһэн хүнүүдынь, нютагаархинхинь, түрэлхидынь, Москвада ажаһуудаг гурбан басагадынь нэгэшье үдэр сэдьхэлдээ мартаагүй, тэрэниие арадай дайсан гэжэ ямаршье хатуу сагта һанаагүй, үнэн сэхэ нэрыень зосоогоо хадагалжа ябаһан байна.

Гэртэхиндэ бэшэһэн, инаг дураар халиһан бэшэгүүдынь, фото-зурагуудынь, ажалайнь саарһанууд, мүн Базаржаб Будаев тухай Гомбо Бельгаевай, Будажап Лобсановай, Чимит-Цырен Доржиевай, Бадма Дамдиновай болон бусадай үнэмшэлгэ-үгэнүүд, мүнөө минии урда хэбтэнэ.

Теэд ямаршье һайн үнэмшэлгэнүүд Базаржаб Будаевые тэрэ үедэ абаржа шадахагүй, хуби заяаниинь урид шиидхэгдэшэһэн байгаа.

Базаржаб Будаевич Будаевай өөрынгөө гараар бэшэһэн намтарые эндэ оруулбаб. Энэ намтараа өөрынгөө гараар 1937 оной январиин 25-да бэшэһэн байна. Энээхэн үдэрһөө хойшо далан гурба хоноод байхада, Базаржаб Будаев түрмэдэ ороо.

...«**Би, Будаев Базаржаб Будаевич, 1906 ондо Эгэтэ нютагай үгытэй малшанай бүлэдэ түрөөб. Бидэ гэртээ аяар арбан дүрбэн үхибүүд—табин хүбүүд, юһэн басагад байгаабди. Эсэгэмнай өөрөө үзэг бэшэг мэдэхэгүйшье һаа, шэнэ сагай шэнжые сэдьхэл зүрхөөрөө ойлгожо, маанадаа һургуулитай болгохо гэжэ ехэ оролдоһон юм. Илангаяа намда—ехэ хүбүүндэнь энэ талаар үлүү аза талаан тудажа, би түрүүн нютагтаа гурбан классай һургуули дүүргээб. Һүүлдэнь дүү хүбүүдни Дабаа, Даша, Галсан-Доржо, Дэмбэрэл-Даша, дүү басаган Дулсан гэгшэд Хориин һургуулида ороһон байна. Эдеэ хоол, үмдэхэ хубсаһан дутаха. Тиигээшье һаань, баабаймнай ганса морёо тэргэлээд лэ, үбэлэй хүйтэндэ, хабарай хаггсууда үхибүүдтээ эдеэ хоол бэдэржэ, Хори Эгэтын хоорондо нилээд гүйлгэһэн байна.**

Би 1922—1924 онуудта Эгэтэдэ сомоной зүблэлэй түрүүлэгшээр хүдэлөөб. Энэ үедэ комсомолой гэшүүн болооб, Дээдэ-Үдэдэ мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ, жэл тухай курсада һураа б. 1925—1926 онуудта нютагтаа багшалааб. Энэ үедэ партида кандидадаар абтааб.

1926 оной сентябрь һараһаа 1927 оной март болотор би ВКП(б)-гэй Хориин айкомой пропагандист байгааб.

1927 оной март һарада партида гэшүүнээр абтааб, 1929—1930 онуудта энэл аймагтаа ВКП(б)-гэй Хориин айкомой нэгэдэхи секретаряар хүдэлөөб.

Удангүй Дээдэ-Үдэ ерэжэ, республикын Буриолхозсоюзай түрүүлэгшын орлогшоор нэгэ жэл хүдэлөөб.

1930 ондо Агын аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшээр томилогдожо, тэндээ хоёр жэл үлүүтэй ажаллаад, Москвада Бүхэсоюзна хүдөө ажахын академидэ орожо, тэрэнээ дүүргэхэдээ, «зоотехник-эмхидхэлшэ» гэһэн мэргэжэлтэй болоо һэм. Энэл үедөө би БурЦИК-эй табадахи зарлалай гэшүүн байгааб.

Мүнөө энэ 1937 оной январиин 7-һоо Буряад-Монголой АССР-эй хүдөө ажахын наркомой орлогшоор, мал ажалай һалбариин хүтэлбэрилэгшээр томилогдобоб. Одоол нигээд бүри шангаар ажаллаха, эхэ эсэгынгээ, арад зонойнгоо этигэл найдабариие дүүргэхэ, үриеэ түлэхэ сагни ерэбэ гэжэ һананаб!..»

Базаржаб Будаевые наркомой орлогшоор томилһон тухай Михей Николаевич Ербановай гар табилгатай тогтоол энэ намтарайнь хуудаһанда хадаатай байна.

Тиихэдэ Базаржаб Будаев оройдоол гушан нэгэн наһатай, эрдэм ном шудалһан, хүсэн түгэлдэр, эрмэлзэл бодол дүүрэн, саашанхи ажабайдалдань ямаршье үүлэгүй, хүшэр хүндэ ушарал дайралдахагүй шэнги байгаа.

Базаржаб Будаевай бүхы наһан энэ шарлаһан хуудаһануудай шэнгеэр минии урдуур ирагдажа, тэрэнэй үнэн сэхэ, нэгэтэшье хажуу тээшээ хазагайраагүй, ёһотойл коммунист хүн байһаниинь элирэн гаража ерэнэ.

Зүүн Сибириин хизаарай УНКВД-гэй 3-дахи таһагые эрхилэгшын орлогшо Лаврентий Ефимович Помытов гэгшэ Базаржаб Будаевые мүшхэһэн байна. Тэрэнэй гар бэшэг Б. Будаевай хэрэг соо байна.

Урид шалан хэлэхэдэ, Л. Е. Помытов хадаа өөрөө 1939 ондо 25 жэлээр бaһал тушаагдаһан байгаа.

Мүшхэлгын протоколой хуудаһануудай нэгые мүнөө эндэ иража үзэе:

«ПОМЫТОВ. Та хэзээ национализтнуудай эмхидэ ороо һэмта!

БУДАЕВ. Би хэзээдэшье буржуазна национализтнуудай эмхидэ ороогүйб. Иимэ эмхи тухай би мүнөө таньһаал дуулажа байнаб.

ПОМЫТОВ: Базар Барадин, Цэбээн Жамсарано, Элбэг-Доржо Ринчино, Баатар Дабаин, Базар Чимидун, Даша Мункин, Бата-Далай Тогмитов, Цыден-Жаб Дондубон, Даша Дондобэ гэжэ хүнүүдые танина гүт!

БУДАЕВ. Заримыень танинаб.

ПОМЫТОВ. Эдэнэртэй уулзадаг байгаа гүш!!»

Энэ мэтээр жэл хахадай туршада үдэр бүри элдэблүүлжэ, сохюулжа, одоо тамын зоболон эдлээд хосорһон нагасадаа мүнөө хара буунаб.

Минии мэдэһээр, Улаан-Үдын түрмэдэ һууһан Буряад-Монголой АССР-эй Гүйсэдхэхэ Центральна Комитедэй Түрүүлэгшэ И. Дампилон, Хүдөө ажахын нарком Я. Похосоев, Гэгээрэлэй нарком Д. Донгидон, партиин обкомой таһагые даагша М. Адамчикова, Нютагай үйлэдбэриин нарком Т. Еланов, Наймаанай нарком В. Балтуев, Юстициин нарком И. И. Хабаев, Финансын нарком Б. Базарон, Улаан-Үдэ хотын Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Д. Буянтуев, республикын Госпланай түрүүлэгшэ А. Ананин, Буркоопсоюзай түрүүлэгшэ М. Пилунов, партиин Захааминай айкомой секретарь Д. Догдомэ, партиин Хориин айкомой секретарь Н. Михайлов, республикын соёлой дээдэ һургуулиин директор Р. Базарон болон бусад хүнүүд 1938 оной июниин 23-най һүни буудуулжэ алагдаһан байна.

Харин ВКП(б)-гэй Буряад-Монголой обкомой нэгэдэхи секретарь Михей Николаевич Ербанов Москвада «Москва» гостиницада 1937 оной сентябриин 21-дэ хиналтада абтажа, 1938 оной февраль һарада буудуулһан юм.

Энээнэй урда тээ Михей Николаевич Ербановай хойноһоо хэдэн һарын турша да айхабтар муухай гүрдэлгэн боложо, 1937 оной сентябриин 28—30 да Улаан-Үдэдэ ВКП(б)-гэй Буряадай обкомой пленум дээрэ тэрэниие арадай дайсан гэжэ нэрлээд, ажалһаань, бюрогой гэшүүнһээ гаргаа.

Энэ үедэ Михей Николаевич Ербанов түрмэдэ хаагдажа, пленумдэшье байха аргагүй байба.

Партиин Уставай ёһоор, энэ ушар тон буруу, өөрынь хабаадалгагүйгөөр тэрэниие ажалһаань гаргаха ямаршье эрхэгүй байгаа.

Теэд тэрэ үедэ элдэб этигээдүүдэй мунхаг аашаар партиин Устав эбдэгдэжэ, үнэн зүб юумэн үни хазагайруулагдашаһан байгаа ха юм даа.

Ямар нэгэн аймшагтай үбшэндэ дайрагдаһан шэнги, 1937—1938 онуудай турша соо Буряадаймнай эрхим, үзүүр хүбүүд һалаһан байна.

Эдэнэрэй нэгэнииньшье «буржуазна националист», «Японой агент», «панмонголист», «арадай дайсан» байгаагүй.

Бултадаа эдэнэр түрэл арадайнгаа үндэһэн соёлой һалбархын түлөө хамаг хүсэ шадалаа гамнангүй оролдоһон, партида эсэргүү, арад зондоо буруу нэгэшье ябадал хээгүй зон байгаа.

Зүгөөр Буряадай эрхим хүбүүдэй хорёод, гушаад, дүшөөд онуудта гаталан гараһан харгы зам айхабтар орёо хатуушье һаа, ялас гэмэ үндэр гайхамшагта жэшээнүүдые харуулһаараа, нугаршагүй шанга зоригоороо, эрмэлзэл хүсэлөөрөө олондо омогорхол боломоор гэжэ һанагдана.

Мүнөө зарим хүн зоной этигэлээ буураад байһан үе сагта дахин этигэлээ оложо, огон нютагаа һэргээхэ, үшөө үндэр шатада хүргэхэ хэрэгтэ ёһотойл коммунистнуудай, тэрэ тоодо манай түрүүшын революционернүүдэй жэшээнүүд залуур боложо үгэхэ байна.

Юрэдөө, энэ хэрэгээ бидэнэй өөһэдөө гартаа бэрягүй һаамнай, ямаршье алтан толгойтой бурхан, илангаяа капиталистнууд, американецууд гү, али японтон байра байдалыемнай заһажа үгэхэеэ байхагүй.

Тэдэ «айлшад» 1918—1919 онуудта яһала манай энээгүүр һундэлөө һэмнай! Тэд ямаршье туһа асарагүйнь мүнөө хүн бүхэндэ мэдээжэ.

Харин мүнөө бидэнэр энэ ушарые таһа мартаад, хилын саанахи байдалые айхабтараар магтажа, өөһэдынгөө онсо хуби заяанда урбаха алхамда дүтэлжэ байна гүбди гэжэ һанаан зобогдоно.

Энэ тон буруу. Мүнөө бидэнэр бээ шангаар барягүй һаа, тэмсэхэгүй һаа, саашадаа хэдышье, юудшье бэшэ, ямаршье хэлэ, түүхэ, нютаг оршишьегүй барлагууд болоод һалахабди.

Эндэ гансал нангин этигэл хэрэгтэй. Тэрэ гушаад ондо «арадай дайсан» гэгдээд ошоһон хүнүүд тухай арба, хорин жэлэй туршада нэрыеньшье дурдаха аюултай, хорюултай байхада, арад зон энээндэ этигээгүй, эхэ эсэгэнэрынь, аха дүүнэрынь, хани нүхэдынь досоогоо нэгэшье үдэр мартаагүй, тэдэнэрэй ямаршье дайсад бэшэ байһые зүрхөөрөө мэдэржэ, хэрэгыень үргэлжэлүүлжэ ябаа.

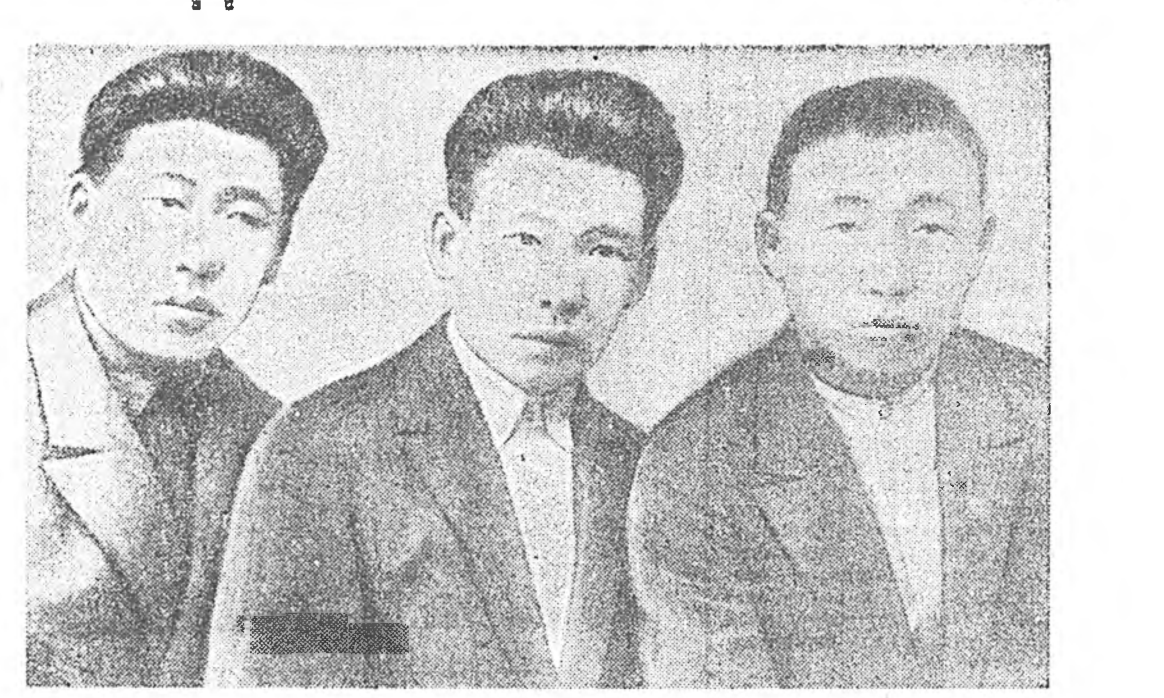
Базаржаб Будаевай һамган—Дарижаб Цыжиповна Жамьянова үбгэнэйнгөө «арадай дайсан» гүүлээд, үгы болошоходо, Карина, Марина, Света гэжэ гурбан бишыхан басагадтаяа үлэшэһэн юм.

Тэрэниие «арадай дайсанай һамган» гэжэ хүдэлмэридэ абежа үгэхэгүй. Хүдөөдэшье, Улаан-Үдэдэшье байра байдал олдохогүй. Эгээл тиимэ юумэнэй тохёолдоод байхада, түрүүн үбгэнэйнгөө Москвада һураха үедэ медицинскэ 1-дэхи институт Жамьянова дүүргэһэн хадаа сүг һураһан ород нүхэдтөө бэшэг бэшэжэ, һөөргөө Москва хото зөөжэ, тэдэнэйнгээ туһаламжаар ажалда орожо, һүүлдэнь хэршье хүшэр хүндэ байгаа һаань, аспирантура дүүргэжэ, диссертаци хамгаалжа, медицинын эрдэмэй кандидат болоо һэн.

— Би Базаржабай байгаа һаа, саашань һурахашье байhанаа мэдэхэгүйб. Үгы болошоходонь, хоюуланайнгаа түлөө оролдоһон байнаб. Тэрэ үедэ иигэжэ ажал хээгүй һаа, гансал үйдхар гашуудалда дарагдаад һууһаа һаа, мүнөө бишье, үхибүүднишье үгы байхадаа болохо һэн,—гэжэ һүүлдэнь Дарижаб Цыжиповна хөөрэгшэ бэлэй.

Мүнөө Карина Базаржаповна — врач, Марина Базаржаповна — барилгын инженер, Светлана Базаржаповна—авиациин инженер. Гурбуулан Москвада хүдэлнэ. Бултадаа хэдэн үхибүүдтэй, айл бүлэнүүд болонхой.

Түрэһэн эхымни аха болохо Базаржаб Будаевые би хаража үзөөгүй хүм. Энээнһээ байха түрэһэн эхэешье бүүр-түүр мэдэхэгүйб. Тэрэ минии оройдоо дүрбэ наһатай байхада, Эгэтэ нютагтаа, Будаевтанай арбан дүрбэн үхибүүд сооһоо эгээ түрүүлэн, хүндэ үбшэнһөө наһа бараһан юм. Зүгөөр гушаад ондо буулгагдаһан нэгэ хуушан фото-зураг минии багаһаа хойшо манайда байдаг. Энэ зураг дээрэ — хирбэгэр һахалтай, буряад дэгэлтэй үбгэжөөл, хажуудань зэргэлһэн БурЦИК-эй значок зүүһэн ород костюмтай залуу эрэ хүн, үһээ богонёор тайруулһан солдадай гимнастёрко дээгүүр татуурга бүһэтэй, хүл дээрээ зогсоһон эхэнэр. Энэ эхэнэрынь минии эхэ Дулсан, нагаса аба — Дагбын Буда, нагаса Базаржаб Будаев гурбан болоно.

Партиин Хориин айкомой нэгэдэхи секретарь болоод нагасын байхада, тэрэ зураг абтанхай гээшэ ха гэжэ мүнөөл Базаржаб Будаевай 1937 ондо бэшэһэн намтарые уншаад ойлгобоб.

Минии эхэ тиихэдэ Хоридо һургуулида һуража байгаа. Харин нагаса абамнай үхибүүдээ эрьежэ, Хори ерэһэн байгаа хаш.

Мүн энэл үедэ Базаржабай дүү хүбүүд—Дабаа, Даша, Галсан-Доржо, Дэмбэрэл-Даша гэдэгүүд Хоридо һуража ябаа.

Һүүлдэнь Дабаа Даша хоёр Улаан-Үдын багшанарай дээдэ һургуулида орожо, математикын багшанар болоод, дайнай урда тээшье, дайнай үедэшье Яруунын аймагай хэдэн һургуулинуудаар хүдэлөө. Даша Будаев һургуулиин директор байһан юм.

Харин Галсан-Доржо Будаев Эрхүүгэй хүдөө ажахын дээдэ һургуулида орожо, дүрбэн курса дүүргээд лэ, баруун дайнда мордожо, хэдэн жэл тулалдаад, һүүлдэнь Хингаан шэлэдэ контузи абаад бусаһан байна.

Булганайнь эгээл дүү хүбүүн —Дэмбэрэл-Даша гэгшэ арбан юһэн наһатайдаа дүшэн нэгэн ондо Москва шадар унаһан юм.

Тэрэнэй һүүлшын бэшэг 1941 оной сентябриин арбан табанай үдэр табигдаһан байдаг.

Иигэжэ Базаржаб Будаевай дүү хүбүүд хайрата ахынгаа «арадай дайсан» гэжэ хардуулаашье һаа, тэрээндэнь этигэнгүй, зоригоо мухоогүй, шадалаа бүри шангадхажа, һуралсалдаашье, хэһэн ажалдаашье амжалтануудые туйлажа, үнэн сэхээр ябаа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайндашье амиа наһаяа гамнангүй тэмсээ.

Харин Базаржаб Будаевай эгэшэнэр бултадаа түрэл колхоздоо бүхы наһаараа мал харуулhалаад, хүндэтэйгөөр амаралтада гараһан юм. Заримаанинь — Цырмаа, Цыбжит, Дарижаб нагаса эгэшэнэр мүнөөшье болотороо мэндэ һайнууд, ерэн дүрбэн, ерэн гурбан, наян гурбан наһатайнууд болоод һууджа байдаг.

Базаржабай эхэ — Ханда Цыденова «Эхэ-Геройн» хүндэтэ нэрэ зэргын манай орондо бии болохоодо, 1946 ондо республика соогоо эгээ түрүүн энэ нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй. Тэрэ хүгшэн 1970 ондо ерэн зургаан наһа хүрэжэ наһа бараа һэн.

Наһа баратараа, эхэ хүбүүгээ үгы гэжэ тэрэ этигээгүй, хүлеэжэл һуугаа...

...Мүнөө минии урда Базаржаб Будаевич Будаевай һүүлшын бэшэгүүд хэбтэнэ.

Эдэ бэшэгүүдэй заримые ородоор, заримыень хуушан монголоор 1937 оной январь һараһаа эхилжэ, тушаалгатараа гэхэ гү, али апрель һара болотор тэрэ бэшэһэн байна. Энэ үедэ тэрэнэй бүлэ үшөө Москвада, Дарижаб Цыжиповна институдайнгаа һүүлшын курсада һуража, басагадынь өөрынь эжытэй тэндээ байһан юм.

Базаржаб Будаевай сэдьхэлэй байдалые гэрэлдэ бариһан шэнгеэр тэдэ бэшэгүүд эли тодоор харуулжа, сүлөөдэ байһан һүүлшынь үдэрнүүдэй дэбтэр, һайхан дурасхаал боложо үгэнэ.

Ямар уян сэдьхэлтэй, һамгандаа, басагадтаа, түрэл нютагтаа ямар мэхэй дуратай хүн байгаа гээшэб!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аха дүүнэр Даша, Базаржаб, Дабаа Будаевууд.

Ц. ГАЛАНОВ,
уран зохёолшо.

(Түгэсхэлынь хожом гараха).

ООН-ой КОНФЕРЕНЦИ

ООН-ой конфе... ...брюккендэ боло... ...Энэ хуралдаанда ...оршон тойронхи байгаалиин ба хүгжэлтын талаар 1992 ондо Бразилида үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһан ООН-ой конференцидэ бэлдэлгэдэ хабаатай юм.

ФРГ-гэй эрдэм шэнжэлгэнүүдэй ба технологиин министр Хайнц Ризенхубер конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, элшэ хүсөөр хангалгые хубилган шэнэдхэхэ хэрэгтэ бүхы оронуудай хүсэлэл оролдолгонуудые эдэбхижүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглээ. Хүнэй ажал ябуулгаһаа уламжалан, байгаалида хангалтагүйгөөр нүлөөлэлгэ, тэрэниие хубилгалга ехэ аюултай боложо байна. Эгээл тиимэһээ эдэ бүгэдые усадхан зайсуулхын тула шухала хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй.

Ядерна элшэ хүсэн хадаа дан үнэтэй, аюултай байна. Тиимэһээ нэн түрүүн хүгжэжэ байгаа оронуудта таарамжагүй юм гэжэ Саарай экономикын министр Ханс-Иоахим Хоффман хуралдаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ hОНИН

ПРОФИЛАКТОРИ БАРИБА

Далахайн сомоной Совеэдэй харьяата газар дээрэ Сагаан-Уhан гэжэ аршаан булаг билтаржа байдаг. Тэндэ, үзэсхэлэн hайхан байгаалитай газарта, «Маяк» колхоз үнгэрhэн жэлдэ профилактори барижа, ажалшадаа амаруулха арга боломжотой болоhон юм. Мүн эндэ ондоо тээhээшье ерэhэн зон амарха аргатай. 24 хоногой путёвкын үнэ сэн 90 түхэригтэ юм.

Иигэhээр дулаанай хаhа орожо, сэбэр агаарта, эмтэй домтой аршаан булагай эрьедэ амарха дуратайшуул таhалдахаяа болихонь гээшэл даа. Колхозой профилакториин хүдэлмэрилэгшэд амархаяа ерэгшэдые углөө, мүнөөгүй угтажа абахаар түгэс бэлэн болонхой.

Аршаан булагай профилакторие даагшаар Ц. Укоев томилогдонхой. Урдань тэрэ колхозой отделение эрхилэгшээр удаан саг соо хүдэлжэ, пенсидэ гараhан байгаа. Тиигэбэшье олоной хэрэгэй түлөө оролдожо ябадаг нүхэр Укоев тус профилактори даажа абахадаа, амарагшадые эдеэ хоолоор, унтаха оро дэбисхэрээр хүсэд хангахын тулада ехэ оролдолго гаргана.

Ж. ЮБУХАЕВ.

Түнхэнэй район.

ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ

1989—1990 онуудай hуралсалай жэлдэ Захааминай районой hургуулинуудта хүдэлжэ байhан багшанарай аттестациин дүнгүүд hаяшаг гаргагдаба. Энэ жэлэй аттестациин дүнгүүдээр «Багша-методист» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ Закаменск хотын 1-дэхи дунда hургуулиин багша Н. Д. Крицкаяда, 2-дохи hургуулиин В. Н. Барышевада, О. А. Жаркойдо, Шара-Азаргын дунда hургуулиин А. Ж. Доноевто олгогдоо.

«Ахалагша багша» гэhэн нэрэ зэргэ 11 багшанарта, тэрэ тоодо Цахирай интернат-hургуулиин багшанар Д. Б. Хубриковада, В. Е. Гармаевада, Үлэгшэнэй дунда hургуулиин —Ц. Ц. Очировада, Хуртагын —В. Д. Цыбиковада, Дүтэлүүрэй—Л. Д. Ринчиновада, С. Б. Базаровада болон бусадта олгогдоhон байха юм. Михайловкын хамhабариин hургуулиин Г. Ж. Нанзанова «Хүмүүжүүлэгшэ-методист», Утаатын Р. Б. Эрдынеева «Ахалагша пионервожата-методист», Холтоhоной С. Б. Гыргеев «Сэрэгэй ахалагша хүтэлбэрилэгшэ» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдтэ хүртөө.

Эрдэм мэдэсэ hайнтай, бэлиг ехэтэй байhан багшанарта ажалдаа үшөө ехэ амжалтануудые түйлахыень, бүри үндэр нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэхыень хүсэе.

М. ГОНЧИКОВ,
манай корр.

ҮХИБҮҮД hАЙНДЭРЛЭБЭ

Баргажанай хүүгэдэй саадуудта, хүүгэдые хамгаалха уласхоорондын үдэртэ зорюулагдаhан hайндэр ехэ hонирхолтойгоор, хадуугдажа абамаар үнгэрбэ. Жэшээнь, Баргажан hууринай «Уляангирхан» гэhэн хүүгэдэй хоёрдохи саадай бэлэдхэлэй бүлэгэй үхибүүд багуудые, костюмуудые бэлдэжэ, элдэбын онтохонууд сооhоо хэhэгүүдые зүжэглэн харуулба. Энэ hайндэрөө тэдэнэр «Наадан ба шог» гэжэ нэрлэhэн байна. Тус саадай үхибүүд өөрынгөө зүжэгтэ, хүршэнэрөө, 1-дэхи саадай үхибүүдые урихан байха юм.

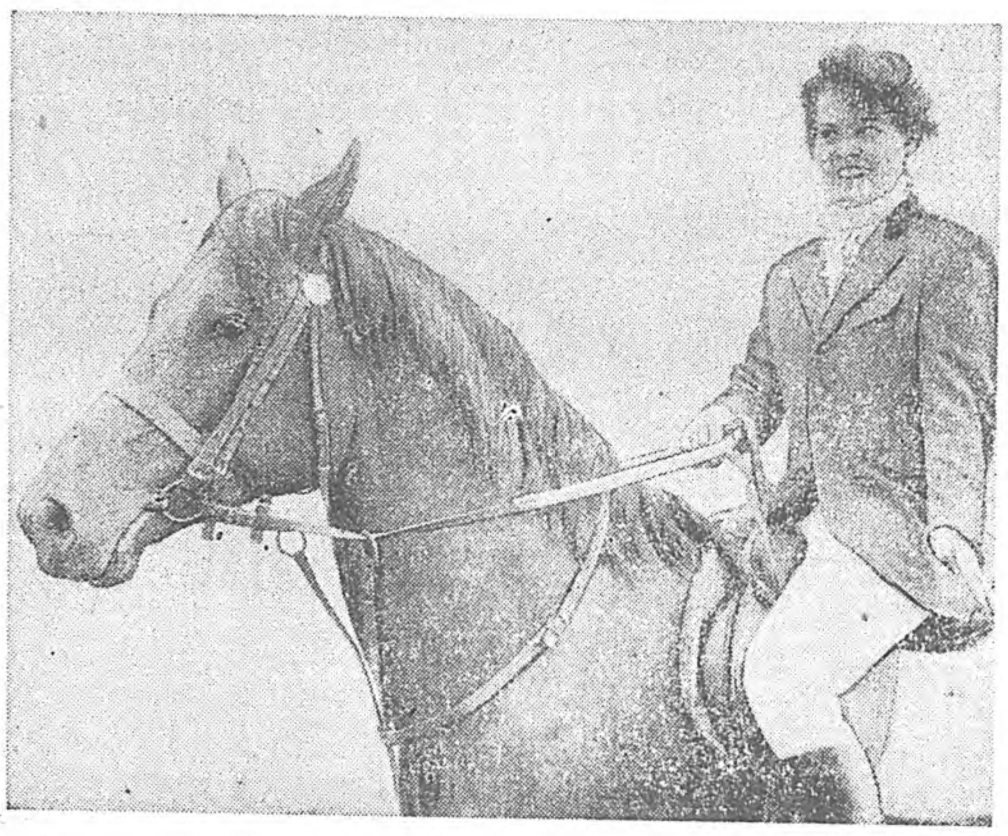
И. БАДМАЕВА.

hҮМЭ ЗАhАБАРИЛАГДАХАНЬ

hая Творогово hууринда арадай эрдэм hуралсалай зургаануудай экономикын ба соёлой үдэрнүүд үнгэргэгдэжэ, түгэсхэлэй наадан үнгэргэгдэбэ. Эндэ Колесовой хүүгэдэй саадай, Степнодворецкэ найман жэлэй hургуулиин, Шигаевын дунда hургуулиин коллективүүд эдэбхитэйгээр хабаадаа гэжэ тэмдэглэе.

Эндэ суглуулагдаhан мүнгэн Творогово hууринда оршодог Богородицка-Казанска hүмын счёдто дамжуулагдаhан байха. Энэ гайхамшагта hүмэ hэльбэн шэнэлэгдэхэ болоhоор үнинэй. Хүршэ hууринуудай зоной тус счёдто мүнгэ дамжуулжа, түүхэтэ hүмые hэргээхэ хэрэгтэ хамhалсажа байhанинь hайшаалтай.

манай корр.

ХАТАРШАЛ ЮМ ДАА ХҮЛЭГҮҮДНАЙ

— Ехэ урилдаанай болохын урда тээ хүлэгүүд, эмнигүүдээ hорижо, эгээл хатарша, гүйгөөшэнүүдыень тодоруулхын тулада оролдожо байнхайбди. Юуб гэхэдэ, манайда зонын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болохонь ха юм,— гэжэ ипподромой директор Ц. Ц. Ринчинов хөөрэнэ.

Жэл бүри үнгэргэгдэжэ байдаг зонын энэ мүрысөөндэ манай республикын хурдан хүлэгүүд хэдэн жэлэй туршада түрүү hуури эзэлжэ гараа юм. Илангаяа моридые hоридог жолоошод Николай Тимофеев, Фёдор Добосов, Пётр Болдохонов, Олег Вислов, Эльвира Акулова, Виктория Кочетова, Ольга Кухаренко болон бусад эсэхэ сусахые мэдэнгүй даажа абаhан эмнигүүдээ hоридог юм.

Эдэнэрэй дундаhаа Кузнецовой, Болдохоновой, Добосовой hургаhан эмнигүүд урилдаанай зүргэ дээрэ ээлжээлжэ байгаад, түрүү hууринуудые эзэлжэ, республикын предприяти, эмхи зургаануудай, колхоз, совхозуудай табиhан олон тоото шан бэлэгүүдтэ хүртэдэг заншалтай. Жэшээнь, байгша оной урилдаанай хаhын нээгдэhэндэ зорюулагдаhан мүрысөөнэй болоходо, Николай Тимофеевэй hургаhан Проба, Вольный нэрэтэй морид эрхимлэжэ гараа hэн.

Мүн районуудhаа асарагдаhан хатарша хүлэгүүдэй дундаhаа Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Злак гэжэ нэрэтэй сагаан азарга түрүүлээ бэлэй. Энэ азаргые тус ажахын үнинэй моришон Бурдуковский hургаhан, жолоодоhон байна. Тиихэдэ Загарайн районой Хүрбын ОПХ-гай Бедовый, Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхозой Проба, Тарбагатайн районой «Маяк» колхозой Черганок болон бусад ажахынуудай морид ехэ урилдаанда hайн бэлэдхэлтэй гээд тодорно.

— Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын түрүү hуури эзэлхын түлөө урилдаан байгша оной июлиин 22-hоо 24 болотор үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Хатарша хүлэгүүдэй урилдаанда 8 командын морид хабаадаха юм. Айлшадай дунда Тувын АССР-эй, Красноярска, Приморско, Хабаровска хизаарнуудай, Эрхүүгэй, Шэтын, Амарай областьнуудай командануud ерэхээр хүлеэгдэнэ. Тиимэhээ эдэ үдэрнүүдтэ республикын ажахынуудhаа асарагдаhан хүлэгүүдые hорижо эхилэнхэйбди,— гэжэ ипподромой үйлэдбэриин таhагые даагша Д. Ж. Чердонов хөөрэнэ.

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр ипподром дээрэ хатарша хүлэгүүдэй дунда дахинаа урилдаан үнгэргэгдэжэ, хотын ажалшадай онсо hонирхол татаа. Долоо дахин үнгэргэгдэhэн урилдаанда гуша гаран хүлэгүүд хабаадуулагдажа, 1600, 1000 метрэй зайнуудта хурдан сүлхөө туршаа hэн. Эндэ Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхозой Заботливый, мүн тус районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Фреза, Ивалгын районой «Байгал» гэжэ hуралсалай ажахын Букет, Зарисовка, Кабанскын районой «Байкальский» ОПХ-гай Вишня, ипподромой Пассаж гэжэ нэрэтэй морид hайн саг харуулжа ерэhэн байха юм.

Мүнөөдэр ипподром дээрэ гурбадахи урилдаан болохоор хараалагдаба. Мүрысөөндэ хабаадагшад гансашье хүлэгүүдэй хурдые туршаха бэшэ, мүн суглараашадай дунда hонирхол татадаг казах арадай «Кыз-Куу» наада үнгэргэхөөр хараална.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Бэрхэшээлнүүдые дабалгаар түрүү hуури эзэлhэн спортын 1-дэхи разрядай спортсменка Эльвира Акулова. 2. Бэрхэшээлнүүдые дабалга.

Авторай фото.

МВД-hээ МЭДЭЭСЭНЭ:

Үнгэрөөд байhан хоёр долоон хоногой туршада республика дотор 368 гэмтэ ябуулга болоhон байба. Эндэ 1 хүн алуулhан, 12 дахин алаха, hэдэлгэ гаргагдаhан, 7 эхэнэрые хүсөөр эдлэhэн, 38 ушарта хүнэй бэе хүндөөр зорюута гэмтээhэн, гүрэнэй, ниитын зөөри хулгайлhан 48 баримта элирүүлэгдэhэн, хубиин зөөри хулгайлhан 174 хүн баригдаhан, 28 ушарта автотранспорт хулгайлhан, 4 ушарта милициин хүдэлмэрилэгшэдтэ эсэргүүсэhэн байха юм.

Посольск станциин «Искра» кооперативай түрүүлэгшэ А. С. Синько майн 16-да кооперативайнгаа хүдэлмэришэн Мойдуновтой гэртээ архидаhанай hүүлээр, наншалдаа үүдхээд тэрэнээ хутагаар хадхажа алаа. Мүн энэ үдэр «Визит» кооперативай хүдэлмэришэн Давыдов Г. Г. эрхэтэн Потёмкиние сээжэ руунь хутагаар дайража, больницада оруулба.

Майн 17-ной үдэшын 8 час багаар танигдаагүй гурбан хүн эрхэтэн Т. гэгшые ехээр сохиhон байна. Ягаашьегүй ябаhан хүние зорюута сохиhон Доржиев З. Ц., Доржиев О. Ц., 10-дахи СПТУ-гай hурагша Гомбоев С. В. гэгшэд баригдаа. Заречнэ тосхоной барилгын комбинадай хүдэлмэришэн П. А. Темниковые Белецкий В. Г. гэдэhэ руунь хутагаар хадхаhан байна.

Улаан-Үдын Коллективнэ үйлсэдэхи гаражнуудай суургануудые hүниин зоргоор эбдэжэ, хулгай хэжэ ябаhан «Электромашина» заводой хүдэлмэришэд В. Н. Авдонничев, А. В. Власов хоёр милициин хүдэлмэрилэгшэдтэ баригдаба.

hүүлэй үедэ эхэнэрнүүд, илангаяа басагад гэмтэ ябадалнуудые хэдэг болоо. Апрелиин 21-нэй hүни хуулиин наhа гүйсөөгүй Т. А. Рогова үхибүү түрэhэн аад, тэрэнээ алажа, бог шорой хаядаг нүхэн соо нюуhан байгаа. hараhаа үлүү саг соо мүрдэлгэ хэгдэжэ, энэ муухай хэрэг элирүүлэгдээ.

Түнхэнэй районой Хэрэн тосхондо ажаhуудаг А. П. Сороковикова hогтуугаар үбгэнтэеэ хэрэлдэhэнэй hүүлээр, нүхэрөө хутагаар хадхажа алаhан байха юм. Улаан-Үдын Ключевская үйлсэдэхи хамтын байрын коридор соо hогтуу Гынсенова Т. Ц. гэжэ эхэнэрые сохилон байна.

Майн 7-ной hүни «Профсоюзник» гэжэ саад ургуулагшадай гурбан гэр cooho 200 түхэриг сэнтэй хубсаhа хунар хулгайлhан Разуваев О. С., Унжанов И. В., Матханов Г. В. гэгшэд баригдаа.

Майн 23-най үдэшын 11 час багаар гурбан басагад эрхэтэн Б. гэгшые сохижо айлгаад, 80 түхэригэй туфлиинь буляажа абаа. Мүрдэлгын hүүлээр хаанашье хүдэлдэггүй Я. А. Паутова, 2-дохи техническэ училищиин hурагша С. Г. Шигина, Железнодорожно техникумэй тогоошон М. А. Алексеева гэгшэд баригдаhан байна.

Үнгэрөөд байhан үе соо 84 түймэр боложо, эндэ 7 хүн наhа бараа. Илангаяа Прибайкалиин районой Еловка тосхон шадарай «Еловый», «Монолит», «Сокол» гэжэ хамтын саад ургуулагшадай 13 гэр галай аюулда ороhон байна. Шалтагааниинь гэхэдэ, «Монолит» гэжэ саад ургуулагшадай нэгэ гэшүүн газаагаа бог шорой галдаhан аад, орхижорхиhон байба. Мүнөө энэ хэрэгээр мүрдэлгэ хэгдэнэ.

Мүн энэ үе соо харгын-транспортна 64 гэнэ усал боложо, 12 хүн наhа бараhан, 67-ниинь хүндөөр гэмтэhэн байха юм.

x x x

«МВД-hээ мэдээсэнэ» гэhэн статья соо Майн 8-най hүни Улаан-Үдэ хотын Куйбышевай, Борсоевой нэрэмжэтэ үйлсэнүүдэй уулзуур дээрэ с[illegible] алба хаагша Пластинин В. М. хэдэн удаа хутагаар хадуу[illegible]лагдаhан юм. Тэрэ эндэ наhа бараhан байгаа. Иимэ муу, муухай зэрлиг лаша элирүүлхэ хэрэгтэ хараhан хүнэй байгаа hаань, дуулгахыень хэдэн удаа радио, газетээр дамжуулагдаhан, соносхогдоhон байгаа. hайн hайхан сэдьхэлтэй ажалшадай хэдэн мэдээсэлэй hүүлээр, алууршад баригдаа. Республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерство энэ хэрэгые мүрдэхэ, элирүүлхэ талаар эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан ажалшадта баяр баясхалан хүргэнэ.

Буряадай АССР-эй МВД-гэй пресс-бүлэг.

ТЕЛЕВИДЕНИ

ИЮНИИН 4-hөө 10 ХҮРЭТЭР

ПОНЕДЕЛЬНИК, 4

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.35—«А Чехову верить нужно»—баримтата фильм. 10.05—Туркестанай Улаан тугта сэрэгэй округой дуу, хатарай ансамблиин концерт. 10.25—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 12.10—Мультфильм. 12.30—«Ан амктадай аймагта». 13.30—Время. 17.15—«Ород дуун зэдэлнэ». 17.30—Хүүгэдтэ дамжуулга. 18.30—Бидэ ба экономико. 19.30—Время. 20.00—Мультфильм. 20.25—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи, 4-дэхи сери. 22.00—Время. 22.30—Дэлхэйн hонинной дээжэhээ. 23.30—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 23.35—Литературно-уран hайханай «Үгэ» программа. 01.35—Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Как я был вундеркиндом» — үхибүүдтэ фильм. 1-дэхи сери. 10.20 — «Булагууд». 10.50—«Да здравствует женщина»—баримтата фильм. 11.10—Р. Штраус. «Дон Жуан»—симфоническа поэмэ. 11.30—Мультфильм. 11.50 — «Путь к последнему приюту» —баримтата фильм. 12.20 — «Сердце мое ларец, и положена в него радость» гэhэн дамжуулга. **Улаан-Үдэ.** 17.00 — «Белы ли пятна истори... баримтата фильм. 18.4... 19.00—«Элүүр энхэ бай... 19.35—«Ая-ганга» — ... (буряадаар). 20.10 — ... Шихановай дурасхаалд... тадахи уншалганууд. 20... Соносхолнууд. Москв... —«Амгалан нойрсогты, ... шуул!» 21.15 — «Без ... и упрека»—баримтата ф... 21.35—Соносхолнууд, ... сэлнүүд. 21.40—Волейбо... дэлхэйн лигын түрүү ... эзэлхын түлөө мүрысөөн... шуул. СССР-эй ба Японо... луулагдамал команд... 22.40—«Эхо дальнего в... —уран hайханай фильм... —Хүгжэмтэ абонемент.

ВТОРНИК, 5

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.35—«Асым-Ака»—баримтата фильм. 9.55—Манай студида «Антон-квартет». 10.10—«Больница на окраине города» —20 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи, 4-дэхи сери. 11.45—Хүгжэмтэ дамжуулга. 12.05—Мультфильм. 12.25 — Хүүгэдтэ дамжуулга. 13.25 — Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.30—Время. 14.10—«Оршон байгыш, Газар дэлхэймнай!». 17.15—В. А. Моцарт. 39-дэхи номерой симфони. 17.50—«Приключения Электроника»—үхибүүдтэ фильм, 1-дэхи сери. «Побег». 19.00—Уласхоорондын балетнэ лагерь! 19.30—Время. 20.00—Мультфильм. 20.10—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран hайханай фильм. 5-дахи, 6-дахи сери. 22.00—Время. 22.30—«Да, господин премьер-министр»—уран hайханай фильм. 1-дэхи фильм. (Би-би-си Великобритани). 23.10—Зохёохы ажалтанай «Пресс-клуб танилсуулна. 23.55—«Эти... три верные карты...»—уран hайханай фильм. 01.20—Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Как я был вундеркиндом»—үхибүүдтэ фильм. 2-дохи сери. 10.20—Ритмическэ гимнастика. 10.50—Циркын артистнууд Ермолаевтан. 11.35 —Мультфильм. 11.55—Татарай АССР-эй Гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин концерт. 12.35—«Чужая душа» — баримтата фильм. 13.15—«Государственная граница»—уран h... фильм, 3-дахи фильм. «... ный рубеж». 1-дэхи сери. У... Үдэ. 17.00—Киноочерк. ... Баримтата фильм. 18... ран»—согсолбори. 18.4... тиль»—бүхэсоюзна сэтг... киножурнал. 18.55—... 19.15—«Байгалай үмэнэ... дээрэ». 19.45—Соносх... **Москва.** 20.00 — Мэдэ... программа. Забhарта... —«Амгалан нойрсогты... шуул!»

СРЕДА, 6

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.35—«Из записок провинциала»—баримтата фильм. 9.55—«Артист, танай гараха ээлжээн». 10.20—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран hайханай фильм. 5-дахи, 6-дахи сери. 12.05—«Эти... три верные карты...»—уран hайханай фильм. 13.30—Время. 17.15—Мультфильм. 17.25—«Приключения Электроника»—үхибүүдтэ фильм. 2-дохи сери. «Тайна шестого «Б». 18.30—Хүүгэдтэ дамжуулга. 19.30—Время. 20.00 —Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 20.05—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран hайханай фильм. 7-дохи, 8-дахи сери. 22.00—Время. 22.30—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 22.35—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.45—«Да, господин премьер-министр»—уран hайханай фильм. 2-дохи фильм. 23.15—Прагын хэбэр-90. 01.15 Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Сто первый»—үхибүүдтэ фильм. 1-дэхи сери. 10.25—«Урданай аялга hайхан дуунууд». 11.10—«Мы вышли из блокадных дней»—баримтата фильм. 11.50—«В честь танца» —фильм-концерт. 12.30—Баримтата фильм. 12.40—«Государственная граница»— ... hайханай фильм. 3-дахи ф... «Восточный рубеж»—2-... ри. **Улаан-Үдэ.** 17.05—... очерк. 17.25—«Ая-ганга... леальманах. 18.05—«Тү... лэез шудалнабди» (бур... 18.45—Байгал. 19.05—... 45 жэлдэ. Борсоевой ... бэшэhэн дневнигүүд. 19.4... носхолнууд. Москва. ... Мэдээсэлэй программ... hартань—21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!»

ЧЕТВЕРГ, 7

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.30—«Красный Ян» — «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ Арктика соо түүр ашаа зөөлгэдэ хабаадаhан Британиин моряк Ян Хайгедэй хуби заяан тухай. 9.50—Дуунай-инструментальна «Радуница» ансамблиин концерт. 10.10—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.30—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран hайханай фильм. 7-дохи, 8-дахи сери. 12.25—Хүүгэдтэ дамжуулга. 13.25—Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 13.30—Время. 17.15—«Харгын аюулгүй байдалые сахиха талаар телерадиопрограммануудай бүхэсоюзна I конкурсын шанда хүртэгшэд» гэhэн дамжуулга. 17.35—«Приключения Электроника»—үхибүүдтэ фильм. 3-дахи сери. «Мальчик с собакой». 18.40—«16-тай ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда». 19.30—Время. 20.00—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран hайханай фильм. 9-дэхи, 10-дахи сери. 22.00—Время. 22.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40—«Да, господин премьер-министр»—уран hайханай фильм. 23.10—Оперодо дуратайшуулай клуб. 00.20—Останкинадахи концертнэ студида Илья Глазуновтой уулзалга. 01.50—Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Сто первый»—үхибүүдтэ фильм. 2-дохи сери. 10.25—Кельнын радиогой симфоническа оркестрэй концерт. 10.55—Ритмическэ гимнастика. 11.25—Белоруссиин хүгжэмтэ фольклорой концерт. 12.00—Мультфильм. 12.20—ВЭФ заводой хүүгэдэй хореографическа коллективэй ба ... шечка» ансамблиин ... 13.05—«Государственная граница»—уран hайханай ф... 4-дэхи фильм. «Красн... сок», 1-дэхи сери. Ула... 17.00—Баримтата фильм... —Шэнэ hонин (бур... 17.50—В. Усович. «П... на горошине»—үхибүүд... ро. 18.25—«Хамар-Даб... телеклуб. 19.05—Байгал... —«Поэзи». Л. Тапхаев... Соносхолнууд. Москва. ... Мэдээсэлэй программ... hартань—21.00 — «А... нойрсогты, багашуул!»

ПЯТНИЦА, 8

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.30—Мультфильм. 9.40—«16-тай ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда». 10.30—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран hайханай фильм. 9-дэхи, 10-дахи сери. 12.30—«Аяншалагшадай клуб». 13.30 —Время. 17.15—Эрдэмэй hонин. 18.00—«Хэрбээ тэды хүрөө haa...» 18.45—Эхилжэ байгаа спортсменүүдтэ чемпионуудай заабаринууд. 19.30—Время. 20.00—Уран зураашa Алексей Кузьмичай мастерской соо. 20.15—«Мэята»—баримтата фильм. 20.45—Концерт. 21.05—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран hайханай фильм. 11-дэхи сери. 22.00—Время. 22.30—Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 22.35 —«Хараа бодол». 00.15—Футболоор дэлхэйн чемпионадай баярай оршон байдалда нээгдэлгэ Италиhаа дамжуулагдаха. 00.45—Хүгжэмтэ дамжуулга. 01.05—Брейн Ринг. «Хаана, хэзээ, юун болооб?». 01.40—Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Хани барисаанай дүхэригтэ. 10.05—«Таушен»—баримтата фильм. 10.35—«Искатели затонувшего города»—үхибүүдтэ фильм. 11.45—«Гжель, ямар хаб». 12.30—С. Рахманиновай нэрэмжэтэ бүхэсоюзна II конкурсын лауреат А. Мордов наадаха. 13.00—«Государственная граница»—уран hайханай фильм ... фильм. «Красный пес... дохи сери. Улаан-Үд... Баримтата фильмүүд ... Буряад ороной ... 19.00—Красноярскын ... комедиин театрай ... куд. 19.45—Соносх... Москва. 20.00—Мэд... программа. Заб... 21.00—«Амгалан ... багашуул!» 00.45—Ф... дэлхэйн чемпионат. ... нын ба Камерунай суг... дамал командануудай.

СУББОТО, 9

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.35—«Эжы, аба бидэ гурбан». 10.05—Жэлэй дүрбэн саг. Июль. 11.05—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран hайханай фильм. 11-дэхи сери. 12.00—«Бурда моден» журнал дурадхана... 12.30—Отелло Профацио дуулана (Итали). 13.00—Худалдаа наймаанай hонин. 13.30—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Аргентинын ба Камерунай суглуулагдамал командануud. 19.30—Фольклорой уласхоорондын II фестиваль. 16.45—«Очевидное-невероятное» гэhэн дамжуулга. 17.45—Мультфильм. 18.05—Политическэ асуудалаар хөөрэлдөөн. 19.05—Фотоконкурс. 19.10—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.55—«Пришельцы» — баримтата фильм. 20.20—Александр Малининай бал. 21.30—Режиссер К. Кийскын фильмүүд. «Искатель приключений». 23.00—Время. 23.30—Киножурнал. 23.45—Футболоор дэлхэйн чемпионат. СССР-эй ба Румыниин суглуулагдамал командануud. 02.00—Карлуш Ду Карму дуулаха (Португали). 02.55—Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Ожидание полковника Шалыгина»—уран hайханай фильм. 10.40—«Браво, Альберт Лолеш!» — уран hайханай фильм. 12.15—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Аргентинын ба Камерунай суглуулагдамал ... 13.30 — Останкинадахи концертнэ студида ... [illegible] ... «Амгалан нойрсогты, багашуул!»

ВОСКРЕСЕНИ, 10

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Бултанай эрхилхэ спорт». 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—Эртэ үглөөнhөө. 11.00—«Эсэгэ орондоо алба хэнэ». 12.00—Үглөөнэй энеэдэ зугаанай «Блиц» программа. 12.30—«Дэлхэйе тойрон». 13.30—«Элүүр энхэ байлга». 14.15—П. И. Чайковский. «Лебединое озеро». ССР Союзай ГАБТ-ын зүжэг. 16.40—Мультфильм. 17.00—Эдиршүүлдэ публицистическэ дамжуулга. 18.15—Бултанда хабаатай педагогико. 19.15—Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 20.30—Татаарай АССР-эй Гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин концерт. 21.10—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран hайханай фильм. 12-дохи, 13-дахи сери. 23.00—Время. 23.30—«Хэтэдээ мүнхэ зүйлнүүд тухай бодолнууд». 23.40—Евгений Нестеренкын ба СССР-эй Гостелерадиогой ород арадай инструментнүүдэй академическэ оркестрэй концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Зарядкада зогсогты». 9.15—«Во имя и на благо»—баримтата фильм (Минск). 9.45—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Арабай Нэгэдэмэл Эмирадуудай ба Колумбиин суглуулагдамал командануud. 10.45—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Италиин ба Австриин суглуулагдамал командануудай ... «Алек... тата ... рилса... «Сове... 20... лэл, ... ты, б... жизн... 23.00—... рааш... —Фут... нат, ... киин ... нууд.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Бултанай эрхилхэ спорт». 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—«Эртэ үглөөнhөө». 11.00—«Эсэгэ орондоо алба хэнэ». 12.00—Үглөөнэй энеэдэ нааданай дамжуулга. 12.30—«Аяншалагшадай клуб». 13.30—«Элүүр энхэ байлга». 14.15—Хүгжэмтэ киоск. 14.40—Италиин телевидениин программа. 15.45—Американ киногой хуудаhануудаар. 16.15—«Варганная принцесса»—уран hайханай фильм. (ГДР). 17.45 —Хүдөөгэй ажалшадта дамжуулга. 19.00—Ахалагша классайхидта уран зохёолой дамжуулга. 20.15—«Больница на окраине города»— 20 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. (Чехо-Словаки). 22.00—Время. 22.30—«Хэтэдээ мүнхэ зүйлнүүд тухай бодолнууд». 22.45—Гленн Миллер... hарын гэрэлэй серенада». (США).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Зарядкада зогсогты!» 9.15—Воронежой гүрэнэй ород арадай хоорой концерт. 9.50—Мультфильм. 10.00—«...И впадает в Каспийское море»—баримтата фильм. 10.30—«Дагестанай алтан». 11.00—«Успех»—уран hайханай фильм. 12.30—«Аяншалагшадай клуб». 13.30—Теннисээр Францин нээмэл чемпионат. 14.30 —«Двадцать минут с ангелом» —уран hайханай фильм. 15.30 —«Совет Росси»—видеоканал. 18.00—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.00—А. Долуханянай зохёолнуудай концерт. 20.00—Акробатическа рок-н-роллоор уласхоорондын мүрысөөн 20.45—Эстрадна дамжуулга. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул! 21.15—Морин спортоор уласхоорондын мүрысөөн. 22.00—Время. 22.30—Пресс-клуб.

Кино, театрнуудта

Красноярский театр музыкальной комедии (в помещении театра оперы и балета

«День рождения кота Леопольда»—в 12, «Мистер Икс» —в 19.

«Дружба»

«Да здравствует Серваці!»—в 10, «Авария»—дочь мента»—в 12, 14, 16, 18-10, 20, 21-50.

«Прогресс»

Красный зал —«Ситара» (2 с.) —в 10 12-40, 15-20, 18-10, 20-50.

Зеленый зал —«Гарем Степана Гуслякова»—в 9-30, 11-30, 13-30, 15-30, 17-30, 19-30, 21-30.

«Эрдэм»

«Транти-ванти»—в 11 14, «Кащей Бессмертный»—в 9-40, 12-40, «Идеальное преступление»—в 15-40, 17-40, 19-40, 21-30.

«Рöдина»

«Это было у моря»—в 10, 16-40, «Авария»—дочь мента»—в 12, 14 (удл.), 18-10, 20, 21-50.

«Октябрь»

«Морской бой»—в 9-40, 15, «Белый велосипед»—в 11-10 (удл.), 13-20, 16-30, 18-10 (удл.), 20-10, «Мой муж инопланетянин»—в 21-.40.

«Зеленый»

«Идеальное преступление»—в 20.

«Восток»

«Она с метлой, он в черной шляпе»—в 13-30, «Семья»—в 15, 18, 21.

ДК «Текстильщик»

«Чаша терпения»—в 18, 20.

Видеозал «Октябрь»

Мультфильм «Потрясающее приключение мушкетеров»—в 14.

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды —2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный— 2-63-86; 2-64-36; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации —2-34-05; переводов —2-54-93; писем и селькоров — 2-67-81; корректорская —2-33-61; выпускающие —2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, г. Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск —55-6-99, г. Закаменск —31-61, п. Кырен —91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия —2-33-77, вахта —2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Диоентор 2 40 45. Н-03520. Заказ № 128.